

Yngve Rehnström
Skolchef
barn.utbildning@tingsryd.se

Utredning av grundskoleorganisationen i Tingsryds kommun, östra kommundelen

Barnet och eleven i fokus

Yngve Rehnström, Skolchef
Mats Ingolf, Planeringsledare
Lena Willman, Utvecklingsledare
Jan-Henrik Lothigius, Förvaltningskamrer
Yvonne Martinsson, Skolskjutsplanerare
Lars Jönsson, konsult KPMG

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning av utredningens resultat	3
2.	Uppdraget att utreda grundskolans organisation i den östra kommundelen	3
2.1	Uppdraget från Barn- och utbildningsnämnden	3
2.2	Kvalitet och ”Eleven i centrum”	4
2.3	Frågeställningar	4
3.	Arbetsmetod för utredningen	5
4.	Nuvarande grundskoleorganisation i Tingsryds kommun	5
5.	Kvalitetsaspekter	6
5.1	Ny skollag och en ny läroplan – återgång till en stadiindelad skola	6
5.2	Tillgång till lärarkompetens, lärarbehörighet/lärlarlegitimation	7
5.3	Systematiskt kvalitetsarbete	8
5.4	Vad forskningen säger om små skolor och små elevgrupper	8
5.5	Den sociala situationen för eleverna och personalen	8
6.	Faktaunderlag	9
6.1	Prognos avseende elevunderlag för orterna inom den östra kommundelen	9
6.2	Ekonomi för olika alternativa skolorganisationer	10
6.3	Skollokaler	13
6.4	Skolskjutsorganisation	14
7.	Hur Dackeskolan påverkas av skolorganisationen i östra kommundelen	15
8.	Hur elever i åk 5 och 6 och deras föräldrar upplever Dackeskolan, redovisning av genomförda enkäter	15
9.	Skolans betydelse för in- och utflyttning	16
10.	Miljökonsekvensanalys	17
11.	Kommunfullmäktiges tidigare beslut om skolstorlekar	17
12.	Analys	18
Bilaga 1	Resultat av genomförd enkät bland elever i åk 5 och 6 på Dackeskolan samt deras föräldrar	22
Bilaga 2	Påverkan på bygden av förslaget till ny grundskoleorganisation – en kompletterande utredning som gjordes till förra skolutredningen 2009.	28

1. Sammanfattning av utredningens resultat

I den här utredningen lyfter vi fram att det finns tre olika perspektiv att utgå ifrån när det gäller skolorganisationen. Det ekonomiska perspektivet, ”orts- och bygdeperspektivet” samt barnperspektivet. I den här utredningen fokuserar vi på barnperspektivet och kvalitetsfrågorna. Ekonomiskt blir det inte dramatiska skillnader mellan de olika alternativen (om vi bortser från alternativet F – 6-skolor på alla tre orterna) och forskning visar att skolorna inte har den stora betydelse för in- respektive utflyttning till/från en ort som många tror. Därför bör kvalitetsfrågorna styra över valet av skolorganisation.

Elevunderlaget har under senare år sjunkit kraftigt men kommer nu att ligga stabilt på den här lägre nivån. Vi ser ingen ökning inom överskådlig tid. Små skolor med få elever innebär små undervisningsgrupper och därmed begränsade lärarresurser. Detta är enklare att hantera i lågstadiet där det inte behövs lika många lärarkompetenser som i mellanstadiet. Socialt innebär det en sämre situation för eleverna när de blir äldre och kommer upp i mellanstadiet och närmar sig puberteten. Då händer det mycket i barnens utveckling, det blir stora skillnader mellan elever i åk 4 och åk 6 och det blir större skillnader mellan flickor och pojkar. I en liten elevgrupp blir möjligheten att få kamrater och ha utbyte med andra ungdomar begränsat. Detta medför att vi anser att det bör finnas ett lite större elevunderlag för att vi skall ha en sk F – 6-skola (åk 1-6 plus förskoleklass) på en ort.

Efter att ha arbetat igenom den här utredningen ser vi två alternativ som vi förordar, se analysavsnittet. Det ena alternativet är en F – 6-skola i Linneryd och F – 3-skolor i Rävemåla och Konga. Linneryd är den ort med störst elevunderlag och med en bra skolbyggnad. Till skolans elevunderlag i mellanstadiet bör då räknas in eleverna från Rävemåla. Eleverna i mellanstadiet i Konga går då på Dackeskolan. Men om situationen är den att vi inte kan räkna in mellanstadieeleverna i underlaget för F – 6-skolan i Linneryd ser vi att alternativet är F – 3-skolor i alla tre orterna.

2. Uppdraget att utreda grundskolans organisation i den östra kommundelen

2.1 Uppdraget från Barn- och utbildningsnämnden

Uppdraget att utreda grundskolans organisation i den östra kommundelen kommer från Barn- och utbildningsnämnden. Beslutet togs på nämndens möte den 19 december 2012.

Uppdraget lyder enligt följande:

”Barn- och utbildningsförvaltningen får i uppdrag att göra en utredning angående skolorganisationen i den östra kommundelen med följande alternativ:

- F – 3-skolor på tre orter
- F – 6-skolor på tre orter
- F – 6-skolor på två orter och F – 3-skola på en ort
- F – 6-skola på en ort och F – 3-skolor på två orter

I utredningen skall kostnaderna för de olika alternativen framgå.

Följande konsekvenser skall belysas:

- psykosocial miljö

- kvalitet
- lärartäthet
- lärarkompetens
- skolskjutsar
- framtida elevutveckling i den östra kommundelen

Dessutom skall en miljökonsekvensanalys genomföras.

I utredningen skall det även framgå, för de olika alternativen, vilka konsekvenser det blir för Dackeskolan.

Utredningen skall vara klar till nämndens marssammanträde och slutgiltigt beslut skall tas av kommunfullmäktige.”

Den pågående diskussionen om eventuella förändringar i skolorganisationen har skapat en osäkerhet och oro i våra skolor, både på Dackeskolan och i den östra kommundelen. På Dackeskolan upplever man att processen påverkar eleverna från den östra kommundelen på ett negativt sätt som inte är bra för undervisningssituationen och elevernas lärande. Därför önskar man bland lärare och skolledning ett långsiktigt beslut som ger lugn och arbetsro i organisationen. Eftersom elevunderlaget nu också kommer att vara relativt stabilt inom kommunen under många år framåt är det möjligt att ta ett mer långsiktigt beslut.

2.2 Kvalitet och ”Eleven i centrum”

I en skolutredning finns det tre olika perspektiv; det ekonomiska perspektivet, ”orts- och bygdeperspektivet” och slutligen barnperspektivet. Ofta beaktas enbart de två första perspektiven i diskussionen, de ekonomiska aspekterna samt hur en eventuell förändring av skolorganisationen påverkar bygden och den ort där skolan ligger. Mer sällan fokuserar vi på kvalitetsaspekterna eller vad som är bäst för barnen. När vi skall genomföra förändringar som påverkar barnen skall vi utgå ifrån barnkonventionen och se vad som är bäst för dem.

Barn- och utbildningsnämnden hade vid sina informationsmöten under hösten rubriken: ”Barnet och eleven i centrum”. Vi vill i den här utredningen fokusera på barn- och elevperspektivet och de kvalitetsfrågor som vi bedömer som viktiga för att vi skall ha en verksamhet med hög kvalitet i våra skolor.

Förutom barn- och elevperspektivet kommer även ekonomin att belysas för de olika alternativen. Störst kostnadsminskning erhålls om en skola läggs ner, mindre kostnadsförändringar blir det om frågan enbart handlar om det skall finnas undervisning till åk 3, 4 eller 6. Nu finns ett beslut att det skall finnas skolor i alla de aktuella orterna i östra kommundelen och då är det mer kvalitetsfrågorna som bör avgöra hur många årskurser som skall finnas på varje ort.

Utredningen behandlar även ”orts- och bygdeperspektivet” och frågan om skolans betydelse för in- och utflyttning till en ort.

2.3 Frågeställningar

Följande frågeställningar har bedömts som relevanta i utredningen och kommer att ligga till grund för arbetet:

1. Elevutveckling, underlag per skola.

2. Kvalitetsaspekter, tillgång till lärarkompetens.
3. Elevernas studiesociala situation. Beakta barnkonventionen. Även beakta personalens arbetssituation.
4. Konsekvenser för Dackeskolan.
5. Tillgång till lokaler, eventuellt nödvändiga lokalförändringar.
6. Konsekvenser för skolskjutsorganisationen.
7. Ekonomi
 - Kostnadsförändringar jämfört med dagens organisation.
 - Merkostnad på grund av nödvändigt småskolestöd.

3. Arbetsmetod för utredningen

Arbetsgruppen

Barn- och utbildningsförvaltningen har fått utredningsuppdraget av nämnden. Utredningsgruppen har bestått av fem personer inom förvaltningskontoret, skolchefen, planeringsledaren, förvaltningskamreren, utvecklingsledaren samt skolskjutsplaneraren. Därtill har gruppen kompletterats med en inhyrd konsult från KPMG. Arbetet har letts av skolchefen. De olika personerna inom gruppen har tagit ansvar för olika utredningsområden. Konsulten har utrett undervisningsorganisationen (nödvändigt antal undervisningsgrupper/klasser) vid små skolor med litet elevunderlag samt arbetat med ekonomin och kostnadsbilden för de olika alternativen, hela avsnitt 6.2. Avsnitt 9 om skolans betydelse för in- och utflyttning har skrivits i samråd med näringslivsutvecklaren i kommunen och miljökonsekvensanalysen i avsnitt 10 har gjorts av kommunens energirådgivare.

Under arbetets gång har skolledningsgruppen haft möjligheter att ge sina synpunkter.

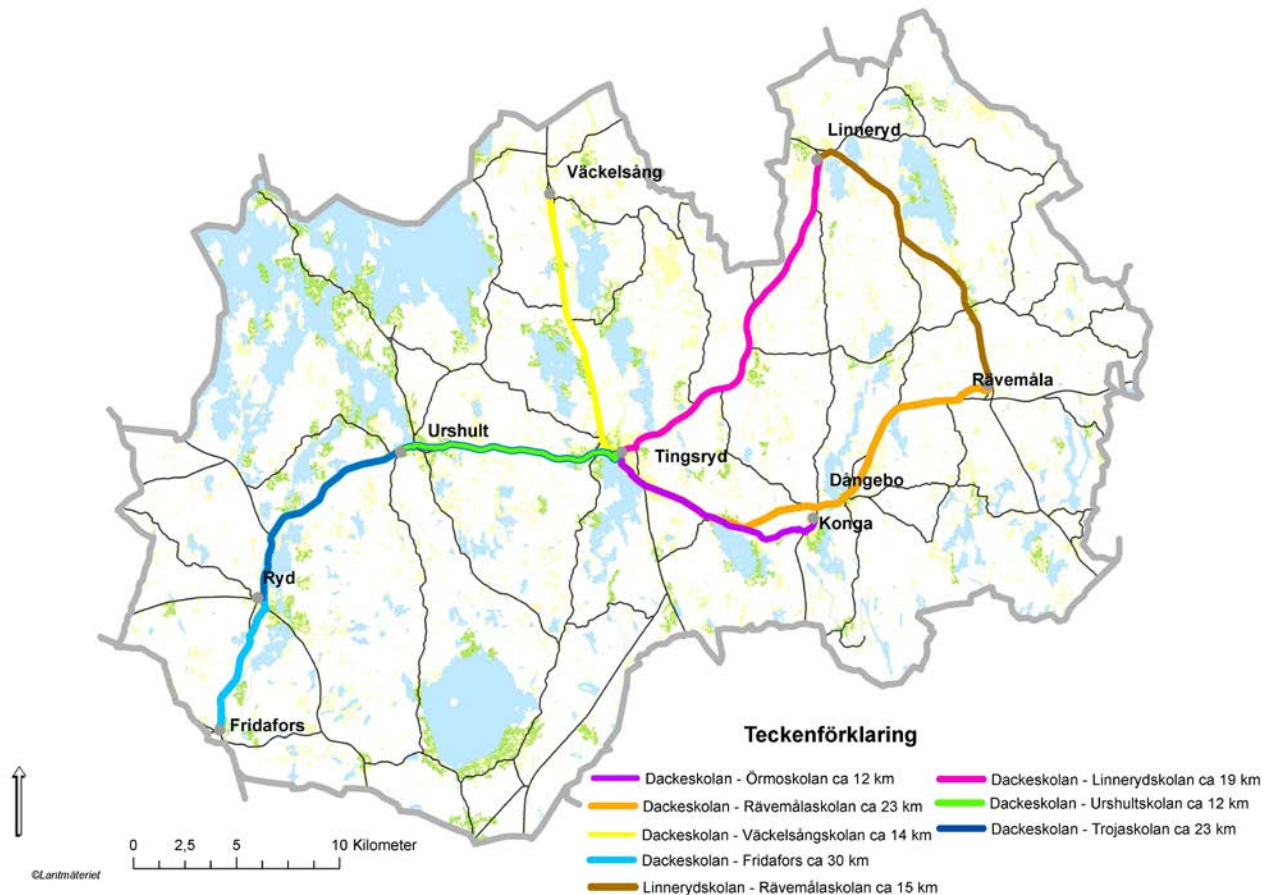
Förskoleklassen – pedagogisk verksamhet på lekens grund

Vi pratar ofta om F – 4-skolor och F – 3-, F – 6- resp F – 9-skolor. Men när vi skall organisera undervisningen kan vi inte integrera förskoleklassen med åk 1 – 3 i lågstadiet. Förskoleklassen skall inte ha undervisning på samma sätt som i skolan utan här skall verksamheten utgå från leken och det är därför inte en bra lösning att bilda en gemensam grupp bestående av både barn i F-klassen och elever i lågstadiet. F-klassen bör därför bilda en egen grupp och den här verksamheten blir naturligtvis förhållandevis dyr när det är ett litet antal barn. I utredningen räknar vi därför inte in antalet barn i F-klassen när vi beräknar elevunderlaget för våra olika skolor. Vi undersöker olika alternativ där skolorna i den östra kommundelen har antingen lågstadium med åk 1 – 3 eller låg- och mellanstadium med åk 1 – 6. Eftersom vi i rapporten inte kommer att räkna in barnen i förskoleklassen i respektive skolas elevunderlag använder vi genomgående benämningarna 1 – 3-, 1 – 4-, 1 – 6- respektive 1 – 9-skolor.

4. Nuvarande grundskoleorganisation i Tingsryds kommun

I Tingsryds kommun finns det grundskolor i sju orter; i Tingsryd, Väckelsång, Ryd, Urshult, Linneryd, Rävemåla och Konga. I tre av orterna har vi idag 1 – 4-skolor med åk 1 till 4. Detta gäller skolorna i Linneryd, Rävemåla och Konga. I tre orter, Ryd, Urshult och Väckelsång, har vi 1 – 6-skolor upp tom åk 6. Det finns bara en kommunal grundskola med alla årskurser 1 – 9 och det är Dackeskolan i Tingsryd. Dessutom finns det en friskola, Idekulla skola, med högstadium, åk 7 – 9, belägen i Ryd.

Kartan nedan visar Tingsryds kommun och placeringen av våra sju grundskolor. Även avstånden från de olika skolorna till Dackeskolan samt mellan skolorna i Linneryd och Rävemåla redovisas.

5. Kvalitetsaspekter

5.1 Ny skollag och ny läroplan – återgång till en stadiindelad skola

Sommaren 2011 genomfördes ett antal nya skolreformer. En ny modern skollag, en förändrad läroplan för förskolan, ny läroplan för den obligatoriska skolan, en ny gymnasieskola och en ny betygsskala. Dessutom förändrades lärarutbildningen, lärarlegitimation infördes och staten gör stora ekonomiska satsningar på lärarfortbildning, rektorsutbildning och utvecklingsstöd för förbättrad undervisning.

En ny skollag antogs av riksdagen i juni 2010. Denna skollag är betydligt mer omfattande än den förra från 1985. Anledningen är främst att en rad bestämmelser från ”skolformsförordningarna” arbetats in i skollagen, vilket innebär att de allmänna kapitlen har utökats kraftigt. Men även de kapitel som reglerar respektive skolform har blivit mer omfattande av samma skäl. Lagen speglar ansvarsfördelningen mellan stat och huvudmän och tydliggör de uppgifter som beslutsfattare och verksamma ska ha i ett decentraliserat system. Detta innebär till exempel att rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation. Huvudmännen ansvarar för att utbildningarna håller hög kvalitet och att de är likvärdiga. Barn, ungdomar och vuxna har rätt till utbildning av sådan kvalitet att de får likvärdiga förutsättningar att nå utbildningens mål. I lagen slås även fast att alla barn och elever ska få möjlighet att utvecklas så långt om möjligt, utifrån sina egna förutsättningar.

I skollagen regleras inte hur huvudmannen organiserar sina skolor, vilket innebär att det är tillåtet att organisera i t.ex. 1 – 3-, 1 – 4-, 1 – 5-, 1 – 6-skolor osv.

Den nya läroplanen är uppdelad i tre stadier, åk 1-3, 4-6 och 7-9. Det centrala innehållet är fördelat efter detta och det finns kunskapskrav i åk 3, 6 och 9. Det innebär att eleverna på lågstadiet strävar mot målen i åk 3, att eleverna på mellanstadiet strävar mot målen i åk 6 och att eleverna på högstadiet strävar mot målen i åk 9. Den nya läroplanen är tydligare i det centrala innehållet som kräver en tydligare styrning vid lärarens planering. Det innebär svårigheter när man ska planera och bedöma eleverna då man har åldersblandade grupper. I bedömningen krävs också att läraren kan bedöma elevernas förmågor (analysförmåga, begreppslig förmåga, metakognitiv förmåga, kommunikativ förmåga och förmåga att hantera information). I en åldersblandad grupp blir det här svårt. De nationella proven genomförs i åk 3, 6 och 9 och det sätts betyg från höstterminen i åk 6. Det innebär att det finns stora fördelar med en skola som är anpassad till de här stadieindelningarna. Eleverna bör ha samma lärare i åk 1-3 och i åk 4-6. Här kan vi konstatera, att med dagens organisation, kan vi inte erbjuda våra barn en likvärdig utbildning i vår kommun. Vi bör därför förändra vår organisation till en stadieindeld skola.

5.2 Tillgång till lärarkompetens, lärarbehörighet/lärlarlegitimation

Från och med den 1 juli 2015 måste lärare som ska undervisa och sätta betyg ha en lärlarlegitimation. I lärlarlegitimationen framgår det i vilka ämnen läraren är behörig att undervisa i och i vilka av grundskolans stadier och årskurser. Det här stärker elevernas rättsäkerhet, då de har rätt till lärare som har rätt kompetens för det de undervisar i. Detta ökar också kvaliteten på undervisningen då vi vet att en välutbildad lärare är en av nyckelfaktorerna för ett framgångsrikt lärande. Lärarens kompetens, förmåga och engagemang är de undervisningsrelaterade faktorer som i högst grad påverkar elevers resultat. Framgångsrika lärare har goda ämneskunskaper och god didaktisk kompetens och förmåga att balansera dessa så att de skapar ett sammanhang och en röd tråd för elevernas lärande visar forskning.

I dag har så gott som samtliga lärare i kommunen en lärlarutbildning men många undervisar i ämnen de ej är behöriga i. Vi har gjort en inventering över lärarnas behörigheter och kommer under våren 2013 att se över vilka som undervisar i vad. Inför hösten 2013 och fram till våren 2015 kommer vi att förändra lärarnas tjänstgöringar så att de undervisar i de ämnen de har behörighet i och för de årskurser de är behöriga i. Det här ställer till med en del problem på de mindre skolorna då det är flera av våra lärare som inte är behöriga i alla de ämnen de ska undervisa i. En lärare har kanske en examen i svenska och i de samhällsorienterade ämnena för åk 1-3 och kan då endast undervisa i de här ämnena och för de här årskurserna. Det kommer att innebära att en del av lärarna kommer att undervisa på flera skolor i kommunen. Om lärare måste undervisa i flera skolor kan det leda till att det blir svårt att rekrytera lärare med rätt kompetens, då det är mindre attraktivt att åka mellan olika skolor. Det innebär också att det blir en dyrare organisation eftersom flera lärare kommer att lägga mycket tid på resor mellan skolorna. Vi kan se att det är lättare att skapa ett lärlarlag i de små skolorna som har åk 1-3, än om vi behåller även åk 4 på skolorna. Men det kommer även att bli problem i de 1 – 3-skolor som är små.

Vi har också en ny lärlarutbildning sedan hösten 2011. Här är lärlarexamen indelad efter årskurserna 1-3, 4-6 och 7-9. Detta pekar ytterligare på fördelarna med att ha en skola som är uppdelad i stadierna åk 1-3, 4-6 och 7-9.

5.3 Systematiskt kvalitetsarbete

Skolverket ställer stora krav på kommunerna att vi kompetensutvecklar lärarna genom olika lokala nätverk och projekt. Vi ser redan idag att det är svårt för våra lärare på de mindre skolorna att delta i kommunens olika nätverk, såsom språknätverk, matematiknätverk osv, då det är svårt att vara ifrån skolan under dagtid. Det är så få pedagoger att man inte kan gå in och stötta upp varandra då någon är borta. Skolverket och även forskningen trycker hårt på det kollegiala samtalet med pedagogiska diskussioner för skolutveckling, vilket också försvåras då det är få pedagoger på en skola. För att få en likvärdig bedömning krävs också att lärarna får möjlighet att sambedöma elevernas kunskaper, även detta blir svårt på den mindre skolan då det kanske bara finns en lärare som undervisar i t ex matematik på skolan.

5.4 Vad forskningen säger om små skolor och små elevgrupper

I de studier som har gjorts, när det gäller kunskapsresultat, kan man inte se några stora skillnader mellan små och stora grundskolor trots mycket skilda förutsättningar. Utbudet av valfria ämnen är den enda egentliga skillnaden mellan små och stora grundskolor. Studien visar att vad som räknas som stora respektive små skolor är mycket relativt mätt med elevernas egna mått. Kunskapsöversikten visar på ett samband mellan skolstorlek och trivsel i skolan för eleverna och med en tendens till att skolstorlek spelar mindre roll ju högre upp i åldrarna man kommer. Studien visar även på skolans starka symbolvärde, vilken har stor betydelse för bygdens identitet. Varken studiens empiri eller de båda kunskapsöversikterna leder fram till någon slutsats om att en viss skolstorlek kan anses som kvalitativt överlägsen. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting är det dock fler elever som har gått på en mindre skola som hoppar av gymnasieutbildningen än de elever som har gått på en större skola. De framhåller också att pojkarnas resultat är lägre för de pojkar som har gått på en mindre skola.

5.5 Den sociala situationen för eleverna och personalen

Det finns väldigt lite forskning kring små och stora elevgrupper. Jan Håkansson och Daniel Sundberg har skrivit en forskningsrapport, "Utmärkt undervisning". I sin forskningsrapport har de i ett avsnitt om "Små klasser – bra eller dåligt?" försökt belysa detta. Följande text är tagen ur detta avsnitt: "Utifrån senare forskning och analyser finns indikationer på att framför allt yngre barn, elever med utländsk bakgrund och elever som är socioekonomiskt missgynnade presterar bättre i mindre klasser. Huruvida det gynnar en elev att gå i en mindre klass eller inte beror dock även på lärarens kompetens. Forskare som jämfört just reduktion av klasstorlek med andra påverkansfaktorer menar att en minskning av klasstorleken från exempelvis 25-30 ned till 15-20 elever ger ganska små generella effekter, och dessutom till en relativt hög kostnad. När det gäller kamratrelationerna i mindre klasser visar forskning att de är ungefär likvärdiga med dem i stora klasser, eller till och med något sämre än i stora klasser. Forskningen visar också att arbete i grupper minskar i mindre klasser. Det i sin tur ger ej en likvärdig social fostran för eleverna i de mindre skolorna. Vissa svenska forskare anser att det är svårt att dra några entydiga slutsatser om klasstorlek och studieresultat. Utifrån genomförda studier i den svenska grundskolan finns dock indikationer på att lärarens interaktion med elever inte skiljer sig särskilt mycket åt vid gruppstorlek mellan 19-29 elever."

Ovanstående handlar om små klasser. Men små klasser kan finnas på en stor skola där eleverna har stor tillgång till jämnåriga kamrater, både inom och utom klassen. På en liten skola med få elever blir situationen annorlunda och där blir möjligheten till utbyte med andra jämnåriga kamrater mer begränsad.

Att vara lärare på en mindre skola innebär en annan typ av arbetsmiljö. Här får man ofta träda in och bistå med annat än vad man har som huvudsaklig arbetsuppgift. Här finns också få kolleger vilket gör att den sociala samvaron blir väldigt begränsad.

6. Faktaunderlag

6.1 Prognos avseende elevunderlag för orterna inom den östra kommundelen

Här redovisas, i tabellform, elevunderlaget för skolorna i Linneryd, Rävemåla och Konga. Dessutom redovisas elevunderlaget för Dackeskolan i Tingsryd samt hur det påverkas av skolorganisationen i den östra kommundelen.

Statistikunderlagen är uttagna ur vårt verksamhetssystem IST Extens, 2012-10-15, samt ur kommunens befolkningsregister BEF, 2013-02-12. Eleverna i F-klass läsåren 2013/14 – 2018/19 är framtagna utifrån upptagningsområdena för skolorna (ej församlingsvis) samt även med kontroll mot placerade barn i barnomsorgen.

Linneryd											1-6 skola med Rävemåla
Läsår	F-klass	1	2	3	4	5	6	Antal elever 1-3	Antal elever 1-4	Antal elever 1-6	Antal elever 1-6
2012/2013	16	10	14	6	8	0	0	30	38	38	
2013/2014	8	16	10	14	6	8	0	40	46	54	71
2014/2015	8	8	16	10	14	6	8	34	48	62	87
2015/2016	12	8	8	16	10	14	6	32	42	62	80
2016/2017	7	12	8	8	16	10	14	28	44	68	83
2017/2018	6	7	12	8	8	16	10	27	35	61	73
2018/2019	15	6	7	12	8	8	16	25	33	57	74
2019/2020		15	6	7	12	8	8	28	40	56	73

De tre första summeringarna är gjorda under förutsättningarna att samtliga tre skolor i östra kommundelen är antingen 1-3, 1-4 eller 1-6

Den sista summeringen är gjord med förutsättning att Rävemåla är en 1-3 skola

Rävemåla										
Läsår	F-klass	1	2	3	4	5	6	Antal elever 1-3	Antal elever 1-4	Antal elever 1-6
2012/2013	4	3	8	7	10	0	0	18	28	28
2013/2014	5	4	3	8	7	10	0	15	22	32
2014/2015	8	5	4	3	8	7	10	12	20	37
2015/2016	4	8	5	4	3	8	7	17	20	35
2016/2017	5	4	8	5	4	3	8	17	21	32
2017/2018	7	5	4	8	5	4	3	17	22	29
2018/2019	5	7	5	4	8	5	4	16	24	33
2019/2020		5	7	5	4	8	5	17	21	34

Konga										
Läsår	F-klass	1	2	3	4	5	6	Antal elever 1-3	Antal elever 1-4	Antal elever 1-6
2012/2013	12	11	6	4	12	0	0	21	33	33
2013/2014	12	12	11	6	4	12	0	29	33	45
2014/2015	7	12	12	11	6	4	12	35	41	57
2015/2016	6	7	12	12	11	6	4	31	42	52
2016/2017	10	6	7	12	12	11	6	25	37	54
2017/2018	5	10	6	7	12	12	11	23	35	58
2018/2019	10	5	10	6	7	12	12	21	28	52
2019/2020		10	5	10	6	7	12	25	31	50

Tingsryd								I den östra kommundelen			1-6 skola
Läsår	F-klass	1	2	3	4	5	6	1-3 skolor	1-4 skolor	1-6 skolor	med Örmo
								Antal elever 1-6	Antal elever 1-6	Antal elever 1-6	Antal elever 1-6
2012/2013	45	41	34	43	26	60	81	285	285	285	
2013/2014	31	45	41	34	43	26	60	296	279	249	265
2014/2015	42	31	45	41	34	43	26	295	267	220	242
2015/2016	24	42	31	45	41	34	43	305	281	236	257
2016/2017	44	24	42	31	45	41	34	301	269	217	246
2017/2018	37	44	24	42	31	45	41	308	283	227	262
2018/2019	34	37	44	24	42	31	45	303	280	223	254
2019/2020		34	37	44	24	42	31	282	260	212	237

lä 12/13 faktiskt underlag med elever från Linneryd, Rävemåla och Konga i åk 5 och 6

De tre första summeringarna är gjorda under förutsättningarna att samtliga tre skolor i östra kommundelen är antingen 1-3, 1-4 eller 1

Den sista summeringen är gjord med förutsättning att Örmo är en 1-3 skola

6.2 Ekonomi för olika alternativa skolorganisationer

Utgångspunkt

Våra beräkningar utgår från nuvarande resursfördelningssystem, beräkningarna bygger på budget 2013. Vi har inte tagit hänsyn till intäkts- eller kostnadsstörande poster för att få så rättvisande bild som möjligt av kostnaderna över tid avseende resursfördelningen per enhet.

Resursfördelningen för grundskolan i Tingsryds kommun utgår från en sk elevpeng. Elevpengen är uträknad utifrån en grundresurs (personalkostnad) vilken motsvarar 27 245 kr för en elev i åk 1-3 och 29 940 kr för en elev i åk 4-6 med nuvarande skolorganisation och budget. Grundresursen avser kostnaden per elev exkluderat riktade resurser till enskilda elever, modersmålstöd, specialpedagoger, etc. Detta innebär ett genomsnittligt riktvärde för grundresursen på 6,37 lärare per 100 elever. Med riktade resurser blir det genomsnittliga riktvärdet 8,4 lärare per 100 elever. Genomsnittskostnaden för en lärartjänst är 460 348 kronor.

Vi har endast använt grundresursen som utgångsvärde, då de riktade resurserna är kopplade till enskilda elever i behov av stöd, och varierar mellan skolorna över tiden.

Riktat småskolestöd

Det riktade småskolestödet bygger på att det måste finnas ett minimum av lärartjänst per undervisningsgrupp. Vi bedömer att en undervisningsgrupp behöver minst 1,25 lärartjänster, då inkluderas slöjd, idrott och eventuell gruppdelning. Småskolestödet ges till de enheter som inte genererar tillräckligt med egna resurser för att upprätthålla ett minimum av lärartjänster.

Storleken av småskolestödet för de olika skolorganisationerna tar hänsyn till pedagogiska funktioner av organisationen, timplan och läroplan. I kontakt med pedagoger och rektorer vid olika stadier och skolor i landet framkommer att ålderintegrering fungerar bäst i lägre åldrar (åk 1-3). Åldersintegrering i årkurs 4-6 är däremot inte att rekommendera då eleverna i årskurs 4 respektive årkurs 6 skiljer sig betydligt mer utvecklingsmässigt än i det lägre stadiet. Flertalet kommuner strävar mot åldershomogena undervisningsgrupper, det är främst i mindre kommuner det förekommer ålderintegrerade undervisningsgrupper.

Med hänsyn till den nya stadiindelningen innebär det att en skolorganisation för åk 1-3 behöver ett minimum på 1,25 lärartjänster. Vid ett lågt elevantal kan undervisningen bedrivas åldersintegrerat.

Vid en skolorganisation för åk 1-4 kräver detta två undervisningsgrupper och ett minimum på 2,5 lärartjänster. Anledningen är att det är betydligt svårare att åldersintegrera åk 1-4 på grund av att det spänner över två stadier.

I linje med ovanstående bedömningar om undervisningsgrupper, behövs det minst 3,75 lärartjänster på en skolorganisation som omfattar åk 1-6, detta för att kunna organisera tre undervisningsgrupper. Vi bedömer att åldersintegrering i årskurserna 4-6 inte är att rekommendera, utan att skolan väljer en grundorganisation med tre undervisningsgrupper, en för lågstadiet åk1-3 och två för mellanstadiet åk 4-6.

Kostnad för småskolestöd

Nedanstående tabeller visar vad antalet elever genererar för grundresurs omvandlat till lärartjänster för Linneryd, Rävemåla och Konga, årskurs 1-4, 1-3 och 1-6. Tabellerna visar även antal lärare per 100 elever efter ett eventuellt småskolestöd samt merkostnaden utöver standardkostnaden som grundresursen genererar.

Vid motsvarande simulering av Dackeskolans elevunderlag och skolorganisation uppkommer inga behov av riktat småskolestöd oavsett vald skolorganisation i Linneryd, Rävemåla eller Konga. Därav ingen tabell för Dackeskolan.

Exempelvis visar tabellen för skolorganisationen åk 1-4 i Linneryd 2013/14 att:

46 elever genererar resurser motsvarande 2,8 lärartjänster i grundresursen och behöver således inget riktat småskolestöd, då den genererade resursen är mer än 2,5 lärartjänster. Resursen ger 6,09 lärare per 100 elever, vilket är något mindre än genomsnittet 6,37 lärare per 100 elever (inkl högstadieeleverna). Med detta antal elever och skolorganisation i Linneryd uppstår ingen merkostnad.

I tabellen för skolorganisationen åk 1-6 i Linneryd 2013/14 visar att:

54 elever genererar resurser motsvarande 3,17 lärartjänster i grundresursen och behöver riktat småskolestöd med 0,58 tjänster, då den genererade resursen är mindre än 3,75 lärartjänster. Resursen ger 6,94 lärare per 100 elever, vilket är över genomsnittet 6,37 lärare per 100 elever (inkl högstadieeleverna). Med detta antal elever och skolorganisation i Linneryd uppstår en merkostnad på 267 002 kronor.

Tabell för skolorganisation åk 1-4 som visar antalet lärartjänster som elevunderlaget genererar samt småskolestöd upp till minimal organisation om 2,50 lärartjänst (nuvarande organisation)

Läsåret	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Linneryd							
Antal elever årskurs 1-4	46	48	42	44	35	33	40
Antal lärartjänster*	2,8	2,89	2,53	2,68	2,13	2,02	2,45
Riktat småskolestöd	0	0	0	0	0,37	0,48	0,05
Lärare/100 elever**	6,09	6,02	6,02	6,1	7,14	7,59	6,25
Merkostnad	0	0	0	0	170329	220967	23017
Rävemåla							
Antal elever årskurs 1-4	22	20	20	21	22	24	21
Antal lärartjänster*	1,36	1,22	1,19	1,26	1,34	1,49	1,27
Riktat småskolestöd	1,14	1,28	1,31	1,24	1,16	1,01	1,23
Lärare/100 elever**	11,39	12,48	12,51	11,9	11,35	10,4	11,92
Merkostnad	524797	589245	603056	570831	534004	464951	566288
Konga							
Antal elever årskurs 1-4	33	41	42	37	35	28	31
Antal lärartjänster*	2,01	2,43	2,53	2,25	2,15	1,72	1,88
Riktat småskolestöd	0,49	0,07	0	0,25	0,35	0,78	0,62
Lärare/100 elever**	7,57	6,1	6,03	6,75	7,15	8,92	8,06
Merkostnad	225571	32224	0	115087	161122	359071	285416
Total merkostnad	750368	621469	603056	685918	865455	1044989	874721

Tabell för skolorganisation åk 1-3 som visar antalet lärartjänster som elevunderlaget genererar samt småskolestöd upp till minimal organisation om 1,25 lärartjänst

Läsåret	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Linneryd							
Antal elever årskurs 1-3	40	34	32	28	27	25	28
Antal lärartjänster*	2,42	2,04	1,93	1,7	1,65	1,53	1,7
Riktat småskolestöd	0	0	0	0	0	0	0
Lärare/100 elever**	6,09	6,02	6,02	6,02	6,08	6,08	6,08
Merkostnad	0	0	0	0	0	0	0
Rävemåla							
Antal elever årskurs 1-3	15	12	17	17	17	16	17
Antal lärartjänster*	0,91	0,76	1,02	1,02	1,02	0,98	1,02
Riktat småskolestöd	0,34	0,49	0,23	0,23	0,23	0,27	0,23
Lärare/100 elever**	8,31	10,43	7,44	7,44	7,44	7,82	7,44
Merkostnad	156518	243984	105880	105880	105880	124294	105880
Konga							
Antal elever årskurs 1-3	29	35	31	25	23	21	25
Antal lärartjänster*	1,72	2,11	1,87	1,53	1,4	1,29	1,53
Riktat småskolestöd	0	0	0	0	0	0	0
Lärare/100 elever**	5,92	6,02	6,02	6,08	6,08	6,13	6,08
Merkostnad	0	0	0	0	0	0	0
Total merkostnad	156518	243984	105880	105880	105880	124294	105880

Tabell för skolorganisation åk 1-6 som visar antalet lärartjänster som elevunderlaget genererar samt småskolestöd upp till minimal organisation om 3,75 lärartjänst							
Läsåret	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Linneryd							
Antal elever årskurs 1-6	54	62	62	68	61	57	56
Antal lärartjänster*	3,17	3,62	3,65	4,03	3,62	3,41	3,33
Riktat småskolestöd	0,58	0,13	0,1	0	0,13	0,34	0,42
Lärare/100 elever**	6,94	6,05	6,06	5,93	6,15	6,57	6,68
Merkostnad	267002	59845	46035	0	59845	156518	193346
Rävemåla							
Antal elever årskurs 1-6	32	37	35	32	29	33	34
Antal lärartjänster*	1,93	2,21	2,07	1,87	1,7	1,96	2,02
Riktat småskolestöd	1,82	1,54	1,68	1,88	2,05	1,79	1,73
Lärare/100 elever**	11,71	10,12	10,71	11,73	12,93	11,38	11,44
Merkostnad	837833	708936	773385	865454	943713	824023	792402
Konga							
Antal elever årskurs 1-6	45	57	52	54	58	52	50
Antal lärartjänster*	2,67	3,31	3,04	3,18	3,46	3,12	2,98
Riktat småskolestöd	1,08	0,44	0,71	0,57	0,29	0,63	0,77
Lärare/100 elever**	8,32	6,57	7,22	6,95	6,47	7,21	7,37
Merkostnad	497176	202533	326847	262398	133501	290019	354468
Total merkostnad	1602011	971314	1146267	1127852	1137059	1270560	1340216
Linneryd+Rävemåla							
Antal elever årskurs 1-6	71	87	80	83	73	74	73
Antal lärartjänster*	4,31	5,28	4,88	5,08	4,5	4,57	4,49
Riktat småskolestöd	0	0	0	0	0	0	0
Lärare/100 elever**	6,06	6,07	6,1	6,12	6,16	6,18	6,16
Merkostnad	0	0	0	0	0	0	0
Total merkostnad	0	0	0	0	0	0	0
*	Kan variera något beroende på fördelningen av antalet elever i årskurserna						
**	Kan variera något beroende på fördelningen av antalet elever i årskurserna dessutom är det genomsnittliga värdet något lägre än det totala där högstadieeleverna ingår.						

6.3 Skollokaler

Vid en åk **1-3-organisation** på samtliga orter blir lokalbehovet följande:

På Örmoskolan kommer vi att kunna lämna ett klassrum om ca 50 kvadratmeter med en hyresminskning på ca. 35.000 kr.

På Rävemålaskolan kommer vi att flytta verksamheten till den sk. lågstadiebyggnaden och då minska lokalytan med 100 kvadratmeter och hyran med ca. 80.000 kr.

På Linnerydsskolan kommer vi att stänga två klassrum, 120 kvadratmeter. Detta motsvarar en minskad hyra med 50 000 kr. Vi kommer också att kunna lämna Palmslund och flytta in administrationen i skolbyggnaden och därmed minska hyreskostnaden med 55.000 kr. Sammanlagd hyresminskning i Linneryd blir 105.000 kr.

Vid en åk **1-6-organisation** på samtliga orter blir lokalbehovet följande:

På Örmoskolan behöver vi utöka med två klassrum inkl. grupprum och korridor motsvarande 288 kvadratmeter. Detta innebär en ökad hyra med 205.000 kr.

På Rävemålaskolan kommer vi att flytta verksamheten till den sk. lågstadiebyggnaden och då minska lokalytan med 100 kvadratmeter och hyran med 80.000 kr. För att klara detta lokalbyte krävs att vi utnyttjar lokaler i Bullerbyns förskola/fritidshem för skolverksamheten.

På Linnerydsskolan kommer vi att vara kvar i samma lokaler som idag och därmed ingen förändring av hyreskostnaderna.

Vid två **1-6-skolor** och en **1-3-skola** resp. en **1-6-skola** och två **1-3-skolor** kommer lokalbehovet att vara enligt redovisningen ovan.

Dackeskolan i Tingsryd kommer att ha lokalutrymme för att ta emot samtliga elever vid en 1-3-organisation på skolorna i Konga, Rävemåla och Linneryd.

Oberoende av hur organisationen blir i den östra kommundelen (1 – 3- eller 1 – 6-skolor Konga, Rävemåla och Linneryd) kommer Dackeskolan i Tingsryd att kunna lämna två klassrum med en hyresminskning på ca. 60.000 kr. Detta får som följd att även åk 4 kommer att rymmas i mellanstadiebyggnaden.

6.4 Skolskjutsorganisation

Morgonturer

Skolskjutsorganisationen är uppbyggd så att morgonturerna till Linneryd, Rävemåla och Konga samordnas med morgonturerna till Tingsryd för åk 5-9 samt gymnasieeleverna på Wasaskolan. Bli alternativet 1 – 3- eller 1 – 6-skolor på samtliga tre orter blir det ingen större skillnad mot dagens 1 – 4-skolor, då eleverna antingen åker till den närmaste orten och stiger av eller sitter kvar och åker till Tingsryd.

Till Dackeskolan åker eleverna antingen i abonnerad skolskjutstrafik (inga busskort) eller via linjetrafik (linje 215, 216 med busskort). Inga elever i åk 5-6 från Örmoskolan åker med linjetrafik (busskort) utan de åker med abonnerad trafik.

För alternativet med en åk 1 – 6-skola i Linneryd och 1 – 3-skolor i Rävemåla och Konga där mellanstadieeleverna från Rävemåla hänvisas till Linneryd behövs det sättas in ytterligare ett fordon, då trafiken idag inte går åt det hållet. Detta skulle innebära en kostnadsökning på ca 300.000 kr

En 1 – 6-skola i Konga skulle inte ha någon direkt påverkan då skolskjutsorganisationen redan idag har fordon som kör i den riktningen.

Hemturer

När det gäller hemturerna blir det ingen märkbar skillnad om man väljer 1 – 6-skolor i Konga, Rävemåla och Linneryd mot dagens skolskjutsorganisation, förutom att de senare hemresorna blir ännu lite senare. Detta för att få in undervisningstiden för eleverna i åk 5-6. På Örmoskolan får man in undervisningstiden även för åk 5-6 i dagens schema.

Den besparing som görs utifrån ovanstående förslag blir ca 100.000 kr.

Det som också påverkas av vald organisation är restiden: skoldagen för eleverna blir längre om de skall åka in till Tingsryd och det rör sig om ca 1 h/dag för eleverna i Linneryd och Rävemåla och ca 30 min för eleverna i Konga.

7. Hur Dackeskolan påverkas av skolorganisationen i östra kommundelen

Efter att skolorganisationen förändrades år 2009 och det blev 1 – 4-skolor i den östra kommundelen gjordes organisationen om även på Dackeskolan. Skolan delades in i en 1 – 4-skola med sin rektor och en 5 – 9-skola med sin rektor. Detta för att anpassa organisationen gentemot skolorna i den östra kommundelen och att samtidigt leva upp till den nya skollagen som säger att det bara får finnas en rektor per skolenhet. Genom att ha en 1 – 4-organisation även på Dackeskolan med ny klassorganisation inför år 5 minimerades antalet förändringar inom klasserna. Nackdelen blev en skola som inte följer stadierna även på Dackeskolan. Det är således inte bara de mindre skolorna i Linneryd, Rävemåla och Konga som får nackdelarna av att ha en skola som inte följer stadierna utan detta blev även följderna för kommunens stora grundskola.

Om nu organisationen i den östra kommundelen förändras till en stadiindelad grundskola bör denna förändring även genomföras på Dackeskolan. Skolan får då en uppdelning i de tre stadierna och i samband med detta måste också organisationen av skolledningen ses över.

Lokalmässigt innebär inte de olika alternativen till organisation av skolorna i den östra kommundelen större skillnader för Dackeskolan eftersom det rör sig om små elevgrupper. Det finns lokaler för att ta emot samtliga elever vid en 1 – 3-organisation på skolorna i Linneryd, Rävemåla och Konga.

8. Hur elever i år 5 och 6 och deras föräldrar upplever Dackeskolan, redovisning av genomförda enkäter

Under informationsmötena i oktober 2012 med föräldrar till barn bosatta i Konga, Rävemåla och Linneryd föreslog föräldrarna Barn- och utbildningsnämnden att de skulle genomföra en enkätundersökning för att se hur barnen trivs på Dackeskolan i år 5 och 6. Under november månad 2012 fick barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag av Barn- och utbildningsnämnden att genomföra en enkätundersökning där nämnden ställde ett antal frågor till föräldrarna gällande deras barns skolgång i år 5 och 6 på Dackeskolan. Även eleverna fick besvara enkäten med liknande frågor. Eleverna besvarade enkäten under skoltid innan föräldrarna svarade på sina enkäter. Föräldrarna fick hem sina enkäter via posten. 121 elever av 141 i år 5-6 på Dackeskolan och 79 föräldrar besvarade enkäten. I bilaga 1 redovisas resultatet av enkäten som helhet och här sammanfattas de synpunkter som både eleverna och deras föräldrar gav uttryck för.

Sammanfattning av svaren från eleverna

De elever som är bosatta i den östra kommundelen hade valt skola på den ort de bor på om detta hade varit möjligt. Hade det inte funnits någon 5 – 6-skola på bostadsorten hade hälften av eleverna valt Dackeskolan och de andra hade valt någon av grannorterna. Alla eleverna från den östra kommundelen trivs ganska bra eller mycket bra på Dackeskolan. Flertalet av eleverna är nöjda med undervisningen på Dackeskolan.

Eleverna som är bosatta i Tingsryd trivs ganska bra eller mycket bra på Dackeskolan. Så gott som samtliga elever är nöjda med undervisningen på Dackeskolan.

Sammanfattning av svaren från föräldrarna

Övervägande delen av föräldrarna hade valt skola på den ort där man bor för sina barn i åk 5-6 om detta hade varit möjligt. Hade det inte funnits någon skola för åk 5-6 på orten hade de flesta valt Dackeskolan därefter Rävemålaskolan. De flesta föräldrarna upplever att deras barn trivs ganska bra på Dackeskolan. Svaren på frågan om man är nöjd med Dackeskolan varierar från att det stämmer mycket dåligt till att det stämmer mycket bra. Föräldrarna från Tingsryd som har svarat på enkäten upplever att deras barn trivs på Dackeskolan och flertalet är nöjda med skolan.

9. Skolans betydelse för in- och utflyttning

I samband med kommunens förra utredning av grundskolans organisation, 2007-2009, gjordes en kompletterande utredning om hur en förändrad skolorganisation påverkar bygdens utveckling. I bilaga 2 redovisas denna utredning inkopierad utan redigering och utan hänvisade bilagor. Denna utredning gjordes av tf kommunchef Sara Rudolfsson, näringslivsutvecklare Anders Unger och landsbygdsutvecklare Jörgen Larsson.

Den forskning som finns på området utgår ifrån vilka konsekvenser det blir om skolor läggs ner. I vårt fall skall inga skolor läggas ner utan frågan gäller hur många årskurser som det skall finnas på respektive skola.

Ur ett samhällsperspektiv har lokal service såsom affär, skola, äldreboende m.m. betydelse för en ords attraktivitet. De viktigaste parametrarna för inflyttning till Tingsryds kommun är boendet och arbetsmarknaden. Dessa frågor beskrivs i kommunens attraktivitetsprogram.

Forskningen ger inga entydiga svar på hur skolors organisation eller skolors eventuella nedläggning påverkar bygden. Det finns uppfattningar om att skolorganisationen måste bevaras oförändrad för att orternas attraktivitet för boende och företagande skall kunna bibehållas, men också uppfattningar om att det viktiga är att det finns omsorg och skola för barn i lägre åldrar. Erfarenheter från andra kommuner, som lagt ned skolor i sin helhet på vissa orter, ger inga entydiga svar när det gäller utflyttning och inflyttning till en ort före och efter skolans nedläggning.

Forskaren Jan Amcoff, docent i kulturgeografi vid Uppsala universitet har publicerat en studie i senaste numret av den vetenskapliga tidskriften Educational Planning. Han skriver att med minskade barnkullar på landsbygden och en ständig ekonomisk press ser många kommuner över sin skolstruktur. Landsbygdsskolor över hela landet hotas av nedläggning. Skolnedläggning på landsbygden engagerar många fler än de direkt berörda barnfamiljerna. Det visar att frågan handlar om något mer än att lösa skolans formella uppgift, att utbilda. Ett av de vanligaste argumenten är att bygdens attraktivitet minskar utan skola. Man befärdar utebliven inflyttning och ökad utflyttning, i synnerhet av barnfamiljer. Han har undersökt hur flyttmönstren påverkas av en skolnedläggning på landsbygden, såväl bland människor i gemen som i subgruppen barnfamiljer och såväl inom promenadavstånd från skolan som i ett

större upptagningsområde. Resultaten visar att inga mätbara effekter kan påvisas i något fall, vare sig i direkt samband med nedläggningen eller inom en tvåårsperiod. Hans forskning visar att en nedlagd skola på landsbygden inte påverkar vare sig in- eller utflyttning från området i fråga. Resultaten borde egentligen inte överraska eftersom flyttningen till och från landsbygden har gått upp och ned under de gångna 50 åren, trots att antalet skolor har minskat kontinuerligt. Många landsbygdsbarn åker skolskjuts. Att skolskjutssträckan ökar från, säg en mil till två, i samband med en skolnedläggning, förefaller inte vara tillräckligt skäl för att ändra ett beslut att flytta till eller från en plats på landet.

10. Miljökonsekvensanalys

Miljökonsekvenserna av ett eventuellt genomförande av aktuell utredning består i allt väsentligt av klimatpåverkande CO₂-utsläpp från dieselförbrukning när behovet av skolskjutsar ändras.

Miljökonsekvensanalysen bortser helt ifrån eventuella följder av till exempel sänkt temperatur på grund av tomma klassrum när elever flyttas från skola A till B. Dels beroende på att det är svårbedömt men främst på att nästan alla skolor i kommunen värms upp med förnybar energi, klimatpåverkan från skolors uppvärmning är redan marginell.

Sedan en tid används en ny, mer korrekt och förädlad beräkningsmetod för klimatpåverkan från fordonsdrivmedel. Numera undersöks produktens hela livscykel från vaggan till graven, på engelska "well-to-wheel", varför begreppet förkortas WTW. I metoden räknas alla växthusgaser om till motsvarande klimatpåverkan som koldioxid har, så kallat CO₂-ekvivalenter, för att man ska kunna få ett gemensamt mått på alla drivmedels klimatpåverkan och att dessa ska kunna jämföras med varandra.

I 2009 års utredning om ny grundskoleorganisation tillämpades den gamla metoden att beräkna klimatpåverkan från diesel. I korthet kan man säga att den bara tog hänsyn till utsläpp mellan tank och avgasrör.

Observera att det därför inte går att jämföra utsläppen per liter diesel i denna och 2009 års utredning rakt av med varandra.

Räknar man om den gamla metoden till den nya blir WTW 13 % högre, 2,89 istället för 2,54 kg CO₂/liter bränsle.

I gällande avtal krävs att entreprenören tankar en diesel som låginblandas med förnybar komponent. Klimatpåverkan blir då väsentligt mindre än vanlig "miljödiesel", 25 % lägre CO₂-ekvivalenter per liter bränsle. Numeriskt är värdena 2,18 respektive 2,89 kg CO₂-ekvivalenter per liter bränsle.

För utredningen i fråga antas vidare att all förändring i skolskjuts skulle ske i en 22-personers buss som förbrukar ca 1,25 liter diesel/mil.

Summeras detta blir miljökonsekvenserna av ett genomförande följande:

- Alternativet med 1-6-skola i Linneryd ökar koldioxidutsläppen med 2,9 ton per år.
- Alternativet med 1-6-skola i samtliga orter minskar koldioxidutsläppen med 2,4 ton per år.

Som jämförelse kan nämnas att genomsnittshushållets bilkörning, räknat som en bil/hushåll, ger upphov till ca 2,7 ton koldioxid per år. Detta är samma storleksordning som de nämnda miljökonsekvenserna ovan.

11. Kommunfullmäktiges tidigare beslut om skolstorlekar

Kommunfullmäktige tog 2005-03-31 beslut om att 50 elever i en sk F – 6-skola är ett minimum för att kunna bedriva en verksamhet av god kvalitet. Om elevantalet på någon skola inom tidsramen för strukturarbetet skulle sjunka till färre än 50 elever, skulle en organisatorisk gruppering med minimum 30 elever gälla för en pedagogisk verksamhet inom F – 4. Nu har politiken i Tingsryds kommun fastlagt att det skall finnas skolor i kommunens alla sju kommundelar, men för den här utredningen är det intressant att den här bedömningen har gjorts tidigare inom kommunen.

12. Analys

I den här utredningen har vi nu gått igenom hur elevunderlaget ser ut i den östra kommundelen fram till läsåret 2019/20. Vi har också utrett hur undervisningsorganisationen och därmed även ekonomin skulle se ut med 1 – 3-, 1 – 4- respektive 1 – 6-skolor på de tre orterna. Även frågor kring lokaler och lokalbehov har belysts. Vi har också redovisat forskning som säger att skolsituationen på en ort inte är avgörande för in- eller utflyttning.

Aspekter på elevernas och lärarnas sociala situation och olika kvalitetsfrågor har också genomlysts.

Här kommer nu en analys att presenteras om för- och nackdelar utifrån de fyra olika alternativ som nämnden vill ha utredda. Analysen bygger på bedömningar som arbetsgruppen gör utifrån sin profession, kompetens och erfarenhet. Vi redovisar också att vi förordar två av alternativen.

Tre perspektiv

Som nämnts tidigare finns det tre perspektiv att utgå ifrån när man utreder en skolorganisation. Det ekonomiska perspektivet, ”orts- och bygdeperspektivet” och barnperspektivet. Oftast pratar vi enbart utifrån det ekonomiska perspektivet. I vissa sammanhang är ”orts- och bygdeperspektivet” det viktigaste. Men det är mer sällan vi utgår ifrån barnperspektivet. I den här utredningen har vi fokuserat på barnperspektivet och kvalitetsfrågorna.

Ekonomiperspektivet

Vad gäller ekonomin blir det naturligtvis skillnad beroende på hur vi organiserar vår skola och detta har utretts av vår konsult från KPMG. Läsåret 2013/14 innebär den organisation som vi har med 1 – 4-skolor en merkostnad i småskolestöd på ca 750.000 kr. Om vi hade haft enbart 1 – 3-skolor i de tre orterna inom den östra kommundelen skulle vi, nästa läsår, bara behöva ett extra småskolestöd på ca 150.000 kr. Här skulle vi dessutom minska våra lokalkostnader med ca 200.000 kr per år. Skulle vi däremot besluta om 1 – 6-skolor på alla tre orterna skulle vi få en merkostnad i småskolestöd på ca 1,6 miljoner kr. Småskolestödet är den extra resurs som måste skjutas till, utöver vad elevantalet genererar, för att komma upp i en nödvändig minimal lärarorganisation. Det här alternativet medför även ökade lokalkostnader med ca 200.000 kr. Se avsnitt 6.

”Orts- och bygdeperspektivet”

När det gäller det här perspektivet ger forskningen inga entydiga svar på hur skolors organisation eller skolors eventuella nedläggning påverkar bygden. På senare tid har forskning visat att tillgång till skolor inte har den stora betydelse för in- och utflyttning som många tror. Se avsnitt 9.

Barn- och kvalitetsperspektivet

Återstår då kvalitetsfrågorna och vad som är bäst för barnen. Detta bör vara ledstjärnan vid beslutet om en förändrad skolorganisation. Vid de analyser som presenteras nedan utgår vi ifrån barnperspektivet och de kvalitetsfrågor som vi anser är viktigast.

1 – 3-skolor på alla tre orterna

Detta är ett av de två alternativ som vi förordar och som mest liknar den situation som vi har idag. Den stora skillnaden mot idag blir att vi organiserar skolan efter intentionerna i den nya läroplanen, där kunskapsinnehållet och målen helt utgår ifrån de olika stadierna, samt den nya lärarutbildningen som även den är stadiindelad.

Det blir, i det här organisationsalternativet, en årskurs mindre på respektive skola jämfört med idag. Elevunderlaget i den östra kommundelen är svagt, men vi bedömer att det går att bedriva skolor upp till åk 3 med tillfredsställande kvalitet även om det är få elever. I de här åldrarna är problemen mindre att det är färre elever i gruppen samt att det är ett större åldersspann bland dem och det är enklare att tillgodose lärarkompetens inom de olika ämnena jämfört med mellanstadiet.

Vi ser att för eleverna kan det här bli en bra lösning. Sedan finns det nackdelar med så här små skolor. Det kommer troligtvis bara att finnas en lärare som står för kontinuiteten vilket gör verksamheten sårbar. Det blir inte lätt för den här läraren att delta i gemensamma kompetens- eller skolutvecklingsprojekt eftersom man normalt är ensam på skolan och det inte finns någon annan som tillfälligt kan ta över ansvaret. Naturligtvis måste även den här läraren få kompetensutveckling, men det måste nog mer styras till våra gemensamma studiedagar. Även den sociala situationen för läraren blir inte riktigt bra med brist på arbetskamrater och kolleger att diskutera olika frågor och problem med.

För Dackeskolan innebär det här alternativet att skolan får ta emot ytterligare ca 25 – 30 elever i åk 4, vilket vi inte bedömer som ett problem.

Enkäten som är genomförd bland alla elever i åk 5-6 på Dackeskolan visar att eleverna har en positiv syn på skolan och att de i allmänhet trivs med sina klasskamrater. Därför tror vi att utifrån elevernas perspektiv kan detta bli en bra lösning.

Även ekonomiskt är detta ett förhållandevis bra alternativ. Behovet av småskolestöd blir marginellt och behovet av lokaler minskar med motsvarande ca 200.000 kr per år.

Trots de nackdelar som finns med det här alternativet så ser vi att detta är en relativt bra lösning.

1 – 6-skola på en ort och 1 – 3-skolor på de två andra orterna

Detta är det andra alternativet som vi förordar. När vi bedömer de tre orterna utifrån elevunderlag och skollokaler ser vi att 1 – 6-skolan bör ligga i Linneryd.

Konga ligger nära Tingsryd och flera av eleverna bor mellan Konga och Tingsryd så här är det mest naturligt att eleverna, när de kommer upp i mellanstadiet, åker in till Dackeskolan i

Tingsryd. Linneryd är den ort, i den östra kommundelen, med det största elevunderlaget betydligt större än i Rävemåla. Skollokalen är också den skolbyggnad i den östra kommundelen som vi bedömer är den mest lämpliga skolbyggnaden för en skola med både låg- och mellanstadium.

Eftersom det blir mer komplext med olika ämnen och lärarkompetenser i mellanstadiet än i lågstadiet är det bra om elevunderlaget är så stort som möjligt. Därför ser vi att i det här alternativet bör skolan i Linneryd vara hänvisningsskola även för mellanstadieeleverna i Rävemåla. Detta skulle då ge ett förhållandevis bra och stabilt elevunderlag som inte skulle ligga långt efter övriga 1 – 6-skolor i kommunen.

Positivt för det här alternativet är att lärargruppen blir större på Linnerydsskolan vilket är bra för att driva olika skol- och utvecklingsprojekt. Det blir då också lättare att förse skolan med nödvändiga ämneskompetenser. Den sociala situationen för lärarna blir även den bättre och hela Linnerydsskolan kommer att bli en mer livaktig skola. Detta kan i den här organisationen även gynna skolan i Rävemåla som fortfarande bör ingå i samma rektorsområde som skolan i Linneryd. Här kan finnas samverkan mellan de två skolorna och läraren i Rävemåla kan kopplas till lärararbetslaget i Linneryd.

För eleverna i mellanstadiet blir det en bra lösning och de kommer att gå på en skola med förhållandesvis många elever och lärare. Det blir också, för många av dem, en bättre situation eftersom de inte behöver åka lika lång bussresa in till Dackeskolan i Tingsryd som de måste göra idag.

För Dackeskolan skulle detta innebära att det inte längre kommer några mellanstadieelever från Linneryd eller Rävemåla vilket skulle minska antalet elever på mellanstadiet på Dackeskolan. För Dackeskolan skulle detta vara en positiv förändring. Dackeskolan har under senare år upplevt en oro i elevgruppen som vi bedömer delvis är kopplad till skolorganisationen och många föräldrars, från den östra kommundelen, negativa syn på att deras barn skall behöva gå mellanstadiet på Dackeskolan. Vi tror att den här förändringen kan ge en lugnare situation på Dackeskolan.

Ekonomiskt blir även det här alternativet ett bra alternativ. För 1 – 3-skolorna i Rävemåla och Konga kommer det bara att behövas ett mindre småskolestöd (gäller skolan i Rävemåla). På 1 – 6-skolan i Linneryd kommer det däremot att finnas så gott om elever att här kommer det inte att behövas något småskolestöd. Den här lösningen med en 1 – 6-skola i Linneryd blir således ur ekonomisk synvinkel betydligt mer fördelaktig jämfört med att ha 1 – 6-skolor på alla tre orterna.

Under förutsättning att mellanstadieeleverna från Rävemåla hänvisas till Linneryd ser vi detta som det bästa alternativet.

1 – 3-skola på en ort och 1 – 6-skolor på de två andra orterna

I enlighet med resonemanget ovan bör en 1 – 6-skola ligga i Linneryd och ta emot elever till mellanstadiet från en stor del av Rävemålas upptagningsområde. Den andra 1 – 6-skolan bör i det här alternativet ligga i Konga och ta emot mellanstadieelever även från den närmre delen av Rävemålas upptagningsområde. Konga har ett större elevunderlag än Rävemåla och har under senare år även haft ett stort flyktingmottagande. Skulle den andra 1 – 6-skolan i det här alternativet förläggas till Rävemåla skulle det bygga på att flertalet av mellanstadieeleverna inom Kongas upptagningsområde åkte buss till Rävemåla. Eftersom flera av eleverna i Kongas upptagningsområde har betydligt närmare till Tingsryd än till Rävemåla är vår bedömning att de kommer att föredra att då gå på Dackeskolan och få en kortare resväg.

I det här alternativet får vi i Linneryd en 1 – 6-skola med ungefär samma förutsättningar som i alternativet ovan. I Konga blir det då också en 1 – 6-skola, men med färre elever i mellanstadiet än vad det är i Linneryd. Det relativt svaga elevunderlaget i mellanstadiet i Konga skulle innebära vissa problem när det gäller att förse skolan med alla nödvändiga lärarkompetenser.

Ekonomiskt skulle det här alternativet innebära behov av småskolestöd på skolan i Konga.

Vi förordar inte det här alternativet och ser inte att det skulle bli en bra lösning.

1 – 6-skolor på alla tre orterna

I det här alternativet får varje skola elever till sitt mellanstadium från sitt eget upptagningsområde. Det innebär att ingen av skolorna kommer att få ett tillfredsställande stort och stabilt elevunderlag. Bäst förutsättningar kommer det att vara i Linneryd, sämst i Rävemåla.

I lågstadiet ser vi att man kan ha en gemensam undervisningsgrupp för årskurs 1 till 3, men vi ser inte att det är lämpligt att vi gör så i mellanstadiet. Vi bör således inte organisera eleverna i en undervisningsgrupp för årskurserna 4 till 6. På mellanstadiet kommer skillnaden i ålder mellan åk 4 och 6 och fördelningen av olika ämnen och kurser göra det olämpligt att sammanföra dem till en undervisningsgrupp. En skola med årskurserna 1 till 6 måste därför organiseras i minst tre olika undervisningsgrupper för att det skall bli en pedagogiskt bra verksamhet. Detta innebär att om det bara finns totalt 30-35 elever på skolan kommer det att bli tre undervisningsgrupper med vardera drygt 10 elever, om vi förutsätter att eleverna är jämnt spridda på de olika årskurserna. Vår bedömning är att det inte är bra med så små undervisningsgrupper när vi kommer upp på mellanstadiet.

Vi ser inte att vi får en socialt sett bra situation för elever på mellanstadiet och för lärarna när det blir så här små grupper. Det kommer att bli få lärare på skolan och därmed svårt för ett kollegialt samarbete och för att driva kompetens- och skolutvecklingsprojekt. Det blir även svårt att tillgodose alla nödvändiga ämneskompetenser bland lärarna.

Beslutet om en ny och förändrad skolorganisation bör bli ett mer långsiktigt beslut. Men förutsättningen för långsiktigheten i ett beslut att återinföra 1 – 6-skolor på alla tre orterna när elevunderlaget är så här svagt måste bedömas som osäkert.

Ekonomiskt är det här det dyraste alternativet. Det kommer att krävas ett relativt stort småskolestöd för att komma upp i minimalt accepterad lärarorganisation på respektive skola. Läsåret 2013/14 skulle det här småskolestödet motsvara ca 1,6 miljoner kr. Det här alternativet medför även ökade lokalkostnader med ca 200.000 kr.

Vi förordar inte det här alternativet och ser inte att det skulle bli en bra lösning.

Sammanfattande bedömning

Med hänsynstagande till elevunderlag, ekonomi och olika kvalitetsfrågor anser vi att det bästa alternativet är en 1 – 6-skola i Linneryd och 1 – 3-skolor i Rävemåla och Konga. Detta under förutsättning att mellanstadiet eleverna inom Rävemålas upptagningsområde hänvisas till skolan i Linneryd.

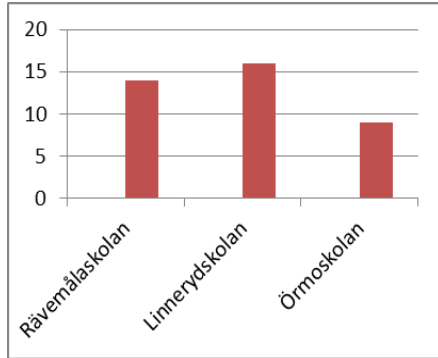
I andra hand förordar vi alternativet med 1 – 3-skolor på alla tre orterna. Huvudskälet är att vi har ett svagt elevunderlag i östra kommundelen och att vi ser stora nackdelar med att ha för små elevgrupper i mellanstadiet.

Vi anser att det är viktigt med ett långsiktigt beslut som skapar lugn och ro inom vår förvaltning. Detta gäller i synnerhet skolorna i den östra kommundelen, men också i hög grad Dackeskolan.

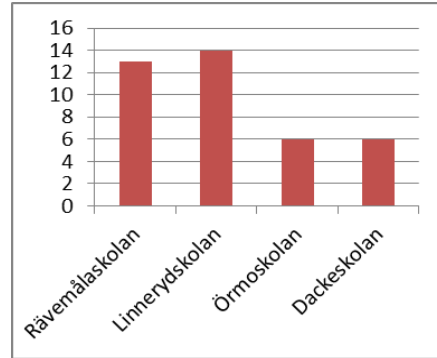
Bilaga 1. Resultat av genomförd enkät bland elever i åk 5 och 6 på Dackeskolan samt deras föräldrar

Enkät svar föräldrar till elever på Dackeskolan åk 5-6 boende i Konga, Rävemåla eller Linneryd

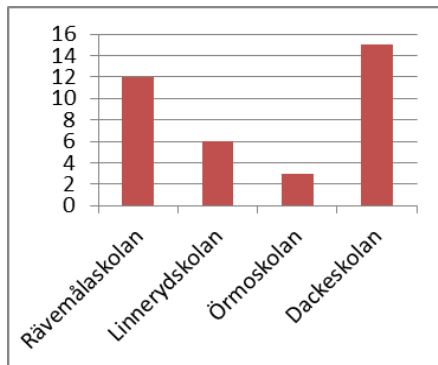
1. I vilken skola gick ditt barn under åk 1-4?

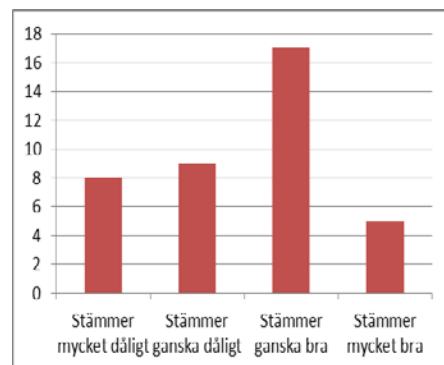
2. Om du hade fått välja vilken skola ditt barn skulle gå åk 5-6 i, vilken skola hade du då valt?

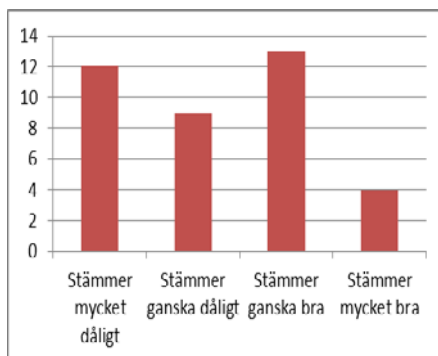
3. Om det inte fanns någon åk 5-6 skola på den ort du i första hand hade valt, vilken ort hade du då kunna tänkt dig i andra hand?

4. Vårt barn trivs på Dackeskolan i åk 5-6

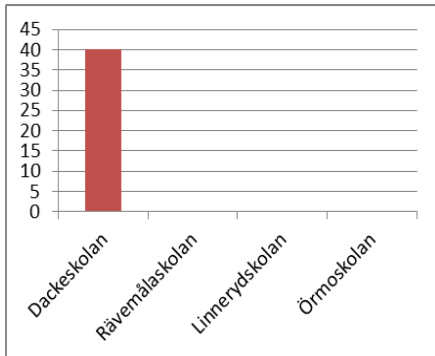

5. Vi är nöjda med Dackeskolan

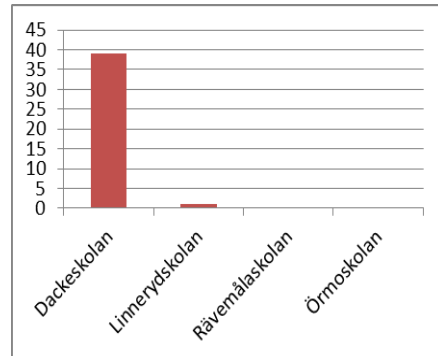

Enkät svar föräldrar till elever på Dackeskolan åk 5-6 boende i Tingsryd

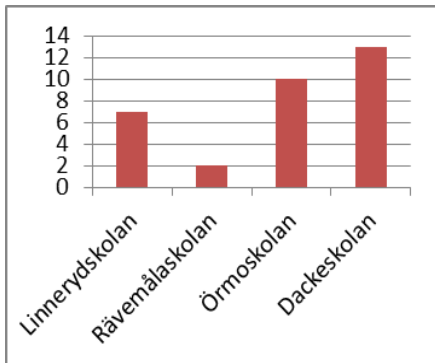
1. I vilken skola gick ditt barn under åk 1-4?

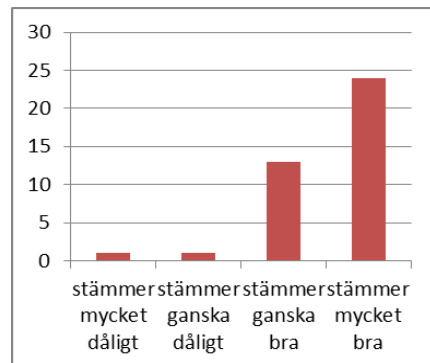
2. Om du hade fått välja vilken skola ditt barn skulle gå åk 5-6 i, vilken skola hade du då valt?

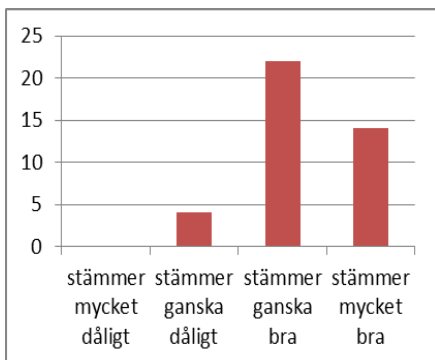
3. Om det inte fanns någon åk 5-6 skola på den ort du i första hand hade valt, vilken ort hade du då kunna tänkt dig i andra hand?

4. Vårt barn trivs på Dackeskolan i åk 5-6

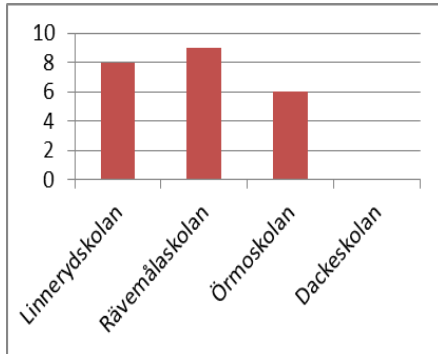
5. Vi är nöjda med Dackeskolan

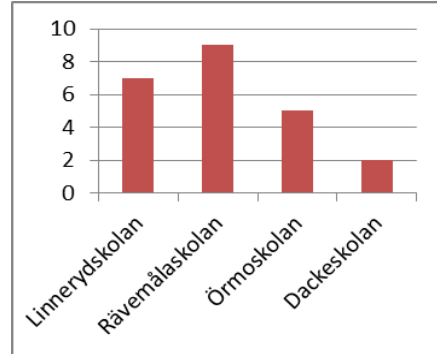
Enkät till elever som går i åk 5-6 på Dackeskolan boende i Konga, Rävemåla eller Linneryd

Flicka

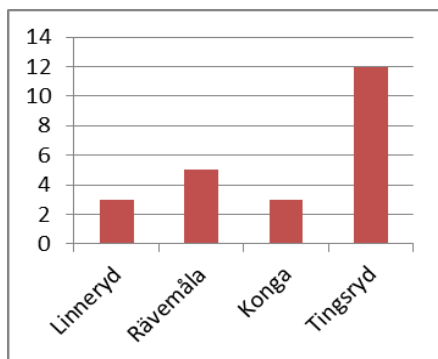
1. I vilken skola gick du under åk 1-4?

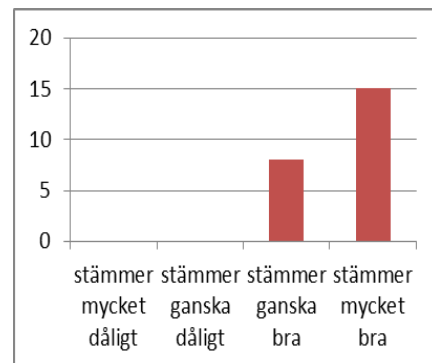
2. Om du hade fått välja vilken skola du skulle gått åk 5-6 i, vilken skola hade du då valt?

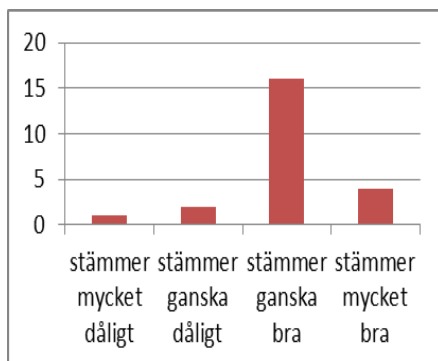
3. Om det inte hade funnits någon åk 5-6 skola på den ort du i första hand hade valt, vilken ort hade du då kunnat tänkt dig i andra hand?

4. Jag trivs bra med mina kompisar på Dackeskolan i åk 5-6

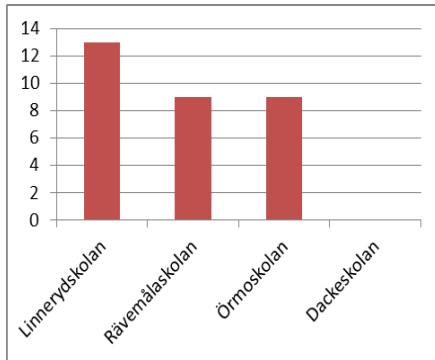
5. Jag är nöjd med undervisningen på Dackeskolan

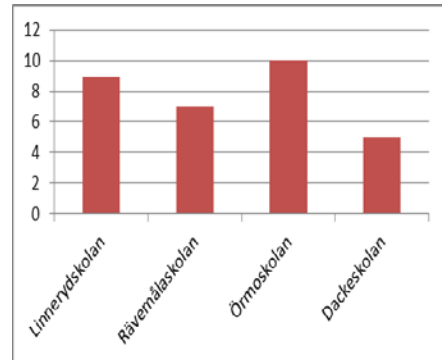
Enkät till elever som går i åk 5-6 på Dackeskolan boende i Konga, Rävemåla eller Linneryd

Pojke

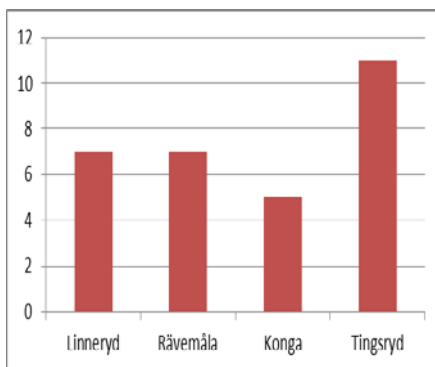
I vilken skola gick du under åk 1-4?

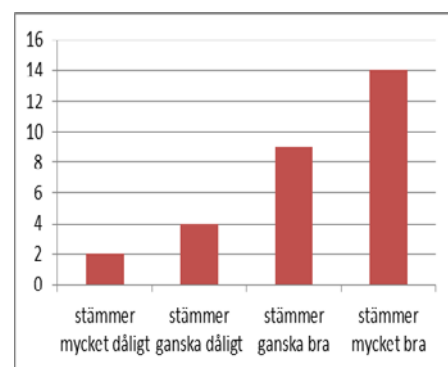
2. Om du hade fått välja vilken skola du skulle gått åk 5-6 i, vilken skola hade du då valt?

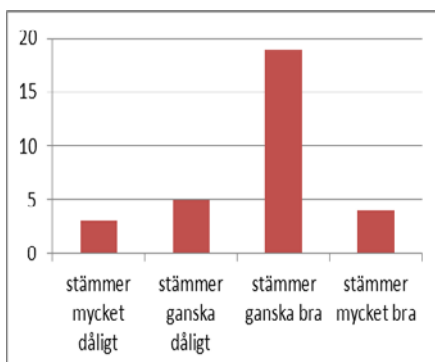
3. Om det inte funnits någon åk 5-6 skola på den ort du i första hand hade valt, vilken ort hade du då kunna tänkt dig i andra hand?

4. Jag trivs bra med mina kompisar på Dackeskolan i åk 5-6

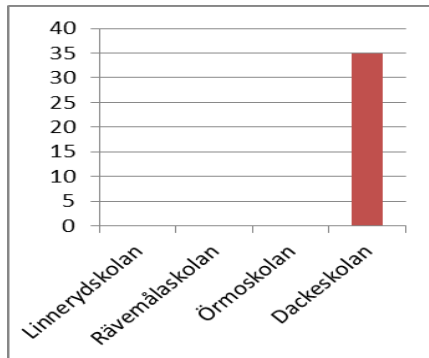
5. Jag är nöjd med undervisningen på Dackeskolan

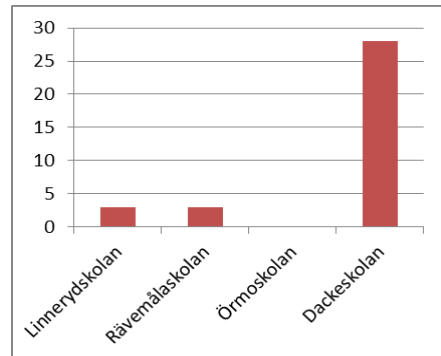
Enkät till elever som går i åk 5-6 på Dackeskolan boende i Tingsryd

Flicka

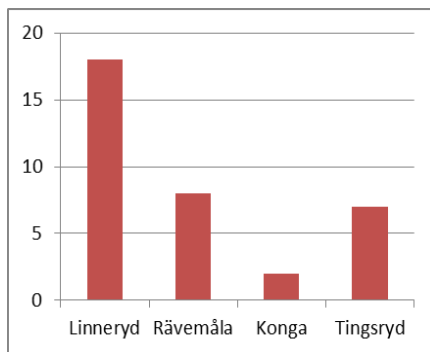
1. I vilken skola gick du under åk 1-4?

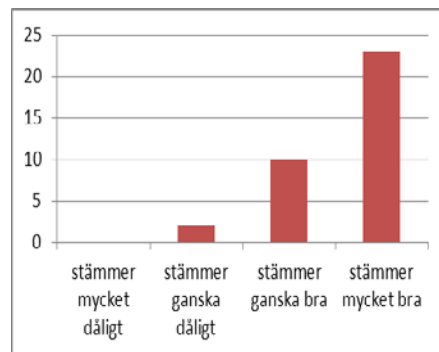
2. Om du hade fått välja vilken skola du skulle gått åk 5-6 i, vilken skola hade du då valt?

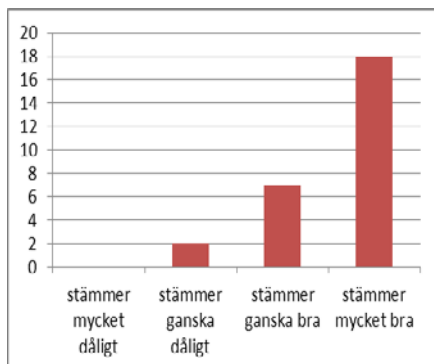
3. Om det inte funnits någon åk 5-6 skola på den ort du i första hand hade valt, vilken ort hade du då kunna tänkt dig i andra hand?

4. Jag trivs bra med mina kompisar på Dackeskolan i åk 5-6

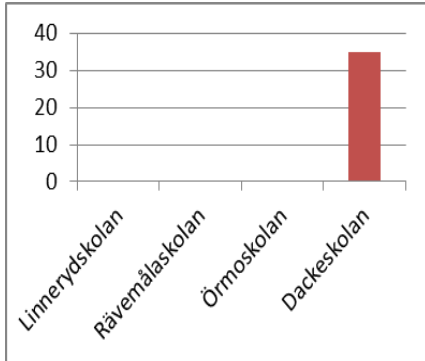
5. Jag är nöjd med undervisningen på Dackeskolan

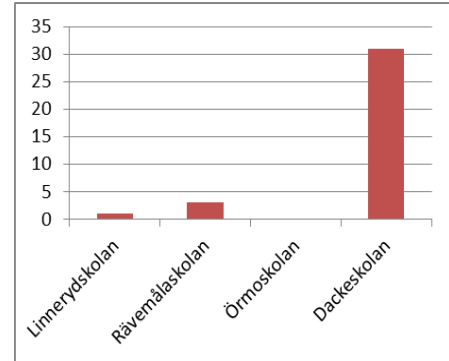
Enkät till elever som går i åk 5-6 på Dackeskolan boende i Tingsryd

Pojke

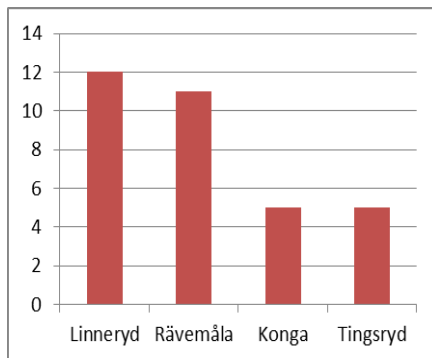
1. I vilken skola gick du under åk 1-4?

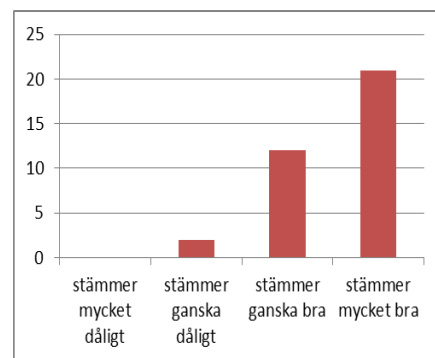
2. Om du hade fått välja vilken skola du skulle gått åk 5-6 i, vilken skola hade du då valt?

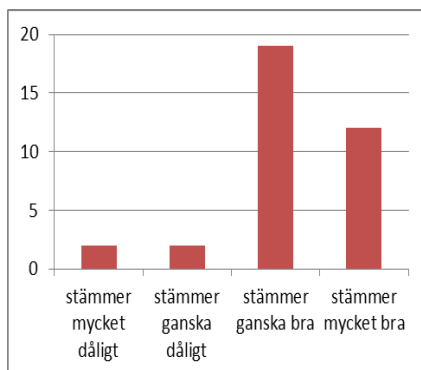
3. Om det inte funnits någon åk 5-6 skola på den ort du i första hand hade valt, vilken ort hade du då kunna tänkt dig i andra hand?

4. Jag trivs bra med mina kompisar på Dackeskolan i åk 5-6

5. Jag är nöjd med undervisningen på Dackeskolan

Bilaga 2 Påverkan på bygden av förslaget till ny grundskoleorganisation – en kompletterande utredning som gjordes till förra skolutredningen 2009.

Uppdraget

Uppdraget är att utreda hur bygden påverkas i stort, där det är förslaget omfattande förändringar av skolans verksamhet.

Avgränsningar

Det är svårt att i förväg bedöma hur bygden kommer att påverkas av förslaget till ny grundskoleorganisation. Följande utredning kan därför endast bygga på antaganden och, i den mån forskning finns tillgänglig, vilka effekter nedläggning av skolor har haft i andra kommuner. Det är dock viktigt att understryka att det i Tingsryds kommun inte i något fall handlar om en total nedläggning av en skola, utan endast neddragningar av antalet årskurser som finns på skolan. Ytterligare en aspekt att väga in är att om friskolor etableras i orterna kan de negativa konsekvenserna för samhället helt utebli eller i vart fall minimeras.

Forskning i ämnet

Trots att nedläggning av byskolor har varit aktuellt under ett antal år, är forskningen kring samhällskonsekvenserna mycket begränsad. Detta kan bero på att det i många fall inte går att se konsekvenserna förrän långt i efterhand.

Den enda forskningsrapport i ämnet som vi kunnat finna är ”Stängningen av Svartlå skola – en konsekvensanalys ur ett samhällsperspektiv”¹. Svartlå är ett litet samhälle i Bodens kommun. Enligt Glesbygdsvverkets definition är orten belägen i tätortsnära landsbygd. I Svartlå bor cirka 150 familjer och där verkar drygt 30 företagare. Barn- och utbildningsnämnden i Bodens kommun beslutade i december 2006 att lägga ner Svartlå F-6-skola och att de 32 elever som fanns där skulle flyttas över till andra skolor i kommunen. Bakgrunden var en kraftig minskning av elevantalet. I maj 2007, således efter det att beslutet trätt i kraft, beslutade kommunfullmäktige att en konsekvensanalys av nedläggningen av Svartlå skola skulle genomföras. Fullmäktige beslutade också att oavsett resultatet av konsekvensanalysen så skulle inte nedläggningen omprövas, utan analysens syfte var att beskriva vilka konsekvenser nedläggningen får ur ett samhällsperspektiv. I forskningsrapporten presenteras bakgrund och orsak till stängningen, konsekvenser för orten, barnen, föräldrar, bybor, lokala företagare samt skolpersonal. Metoden var olika enkätundersökningar och intervjuer.

¹ Stängningen av Svartlå skola – en konsekvensanalys ur ett samhällsperspektiv, Bruno Magnusson och Elisabeth Berg, Luleå Tekniska Universitet, Institutionen för arbetsvetenskap, avdelningen för Social arbete, individ och samhälle, forskningsrapport 2007:16

Av enkätundersökningarna och intervjuerna framkom bland annat följande:

- Beslutet att stänga skolan uppfattas av byborna som ett direkt hot mot bygdens framtida utveckling.
- Skolan och butiken i samhället upplevs som grundläggande förutsättningar för inflyttning
- Byborna ser etablering av friskola, förskola och fritidsverksamhet i de tidigare skollokaler som en möjlighet att trygga bygdens fortsatta utveckling
- Barnen upplever det som en nackdel att fått längre restider och känner av att skoldagarna blivit längre.
- Barnen upplever att de har mindre ork för fritidsaktiviteter och de saknar skolkamrater, lärare och skolmiljön i Svartlå
- En del av barnen tycker att skolbytet har medfört fördelar, några har bland annat

funnit nya vänner

- En familj med två barn har flyttat från byn eftersom det blev för komplicerat för dem att bo kvar till följd av stängningen av skolan
- Ytterligare fyra familjer uppger att de planerar att flytta inom den närmaste tiden, det som eventuellt kan ändra dessa planer är etablering av en friskola
- Föräldrarna anser också att stängningen lett till sänkta huspriser och ökade svårigheter att sälja fastigheter
- Stängningen har också medfört konsekvenser för de lokala företagarna, som tidigare haft uppdrag eller levererat produkter till Svartlå skola
- En företagare är på väg att flytta sitt företag med två arbetstillfällen till en annan kommun
- Flera företagare är oroliga för ett minskat kundunderlag, bland annat den företagare som driver butiken i Svartlå
- Företagarna upplever också ökade svårigheter att rekrytera personal till deras företag
- Personalen som tidigare arbetade i Svartlå skola tycker att de fått försämrade anställningsförhållanden, då de nu arbetar på fler skolenheter än tidigare och måste pendla mer.

En sammanfattande slutsats av undersökningen är att möjligheten att bedöma om beslutet att lägga ner Svartlå skola kan leda till att skapa kontinuitet och en långsiktigt hållbar skolstruktur med god pedagogisk kvalitet, för närvarande inte möjligt. Detta främst beroende på om Skolverket kommer att bevilja ansökan om att få starta en friskola i Svartlå.

De påtagliga konsekvenser ur ett samhällsperspektiv som var konkreta i undersökningen, när beslutet att stänga skolan hade verkat i mindre än två månader, sammanfattas enligt följande:

- Genomförda och planerade flyttningar från orten
- Ökad pendling med åtföljande konsekvenser för såväl barn, föräldrar, lokala företagare och personal vid den tidigare skolan.

Glesbygdsverkets ”Skolan mitt i byn”

Följande citat är hämtade ur idéskriften ”Skolan mitt i byn”² från Glesbygdsvirket som belyser frågan kring nedläggning av byskolor:

”Nedläggning av en liten skola på landsbygden väcker alltid starka känslor. *Skolan är livsviktig för bygden* är ett vanligt argument när en skola är hotad. *Det är inte ekonomiskt försvarbart att ha skolan kvar* är det dominerande motivet för en nedläggning. I debatten om en skolas framtid kommer alltid en konflikt mellan två olika mål till uttryck: målet att bevara en levande landsbygd och målet att få kommunens budget att gå ihop. Ibland, men långt ifrån alltid, kommer ett tredje mål in i diskussionen: att ge eleverna en god undervisning, likvärdig med andra skolor i landet. Går dessa tre mål att förena? Levande landsbygd, god ekonomi och en likvärdig kvalitet i alla Sveriges skolor? Naturligtvis får det aldrig bli något självändamål att till varje pris bevara en skola. Tvärtom kan det finnas tungt vägande skäl att lägga ner eller minska verksamheten.”

”Om vi ser byskolan som en del av samhällsekonomin ger det en annan bild av kostnaden för de små skolorna. Även om det förbättrar siffrorna i kommande års budget för skolan behöver det inte alltid vara en vinst att lägga ner en skola. Skolbyggnaden kanske fortsätter kosta pengar. Barnfamiljer flyttar. En del av skolans före detta anställda förblir arbetslösa. Underlaget för annan samhällsservice kan urholkas och ökat resande riskerar att belasta miljön. När man ska beräkna effekten av en eventuell skolnedläggning är det av intresse att både räkna med de direkta effekterna på kommunens budget och med de följder som en nedläggning får för den lokala samhällsekonomin.”

I skriften finns även en checklista som kan användas inför ett eventuellt beslut om nedläggning.

Följande är ett utdrag ur denna checklista och ett försök att ge svar på de frågor som ställs. Checklistan utgår från att det är en total nedläggning av en skola och inte neddragningar

av antal årskurser. På grund av detta är vissa frågor inte aktuella.

Motor för bygdeutveckling

1. Vad betyder skolan för bygden idag? Kan skolans roll utökas?
2. I vilken omfattning används skolan kvällstid?
3. Finns det alternativa samlingslokaler?
4. Finns det företag i bygden som är beroende av skolan för att rekrytera arbetskraft?

Skolans betydelse för annan samhällsservice

1. Hur mycket handlar skolan i den lokala affären?
2. Kommer den nuvarande skolskjutsentreprenören att påverkas vid en eventuell nedläggning?
3. Hur påverkas de allmänna kommunikationerna?
4. Förutom skolpersonalen, hur många personer har någon del av sina inkomster från skolan och dess verksamhet? Omräknat till arbetstillfällen? Vilka möjligheter har dessa personer att ersätta inkomstbortfallet om skolan läggs ner?

5. Hur påverkas barnomsorgen på orten vid en nedläggning?

²Skolan mitt i byn – Diskussionsunderlag och checklista inför eventuell nedläggning av en byskola, Glesbygdsverket, Ingrid Marklund, 2000.

6. Finns äldreboende eller liknande som idag köper mat från skolan eller använder sig av skolans resurser på annat sätt? Vilka konsekvenser får en nedläggning för dem?

Frivilliga insatser

1. Finns det insatser som föräldrar och andra bybor skulle kunna stå till tjänst med?
2. Vilket värde kan dessa insatser bedömas ha?

Motor för bygdeutveckling

På mindre orter utgör skolan många gånger en motor för den lokala utvecklingen genom att fungera som samlingspunkt och någonting att ”samla kring”. Även lanthandeln fungerar ofta som samlingspunkt för de boende på orten och utgör den viktigaste faktorn för att man skall uppleva att man har en kommersiell basservice på orten. Skolan utgör också, förutom samlingspunkt, en symbol för att det finns en yngre generation som lever och verkar i bygden. Med hänsyn till den utveckling som sker i vissa landsbygdsområden, med utflyttning av framför allt yngre, är detta en mycket viktig faktor för att bidra till upplevelsen av en bygd med en positiv framtidsprognos.

På samtliga orter i Tingsryds kommun finns andra lokaler, utöver skolans lokaler, som fungerar väl som samlingspunkter för olika aktiviteter och i olika sammanhang, exempelvis bygdegård eller Folkets Hus/Park. Därutöver finns ofta andra lokaler som på olika sätt fyller en sådan funktion, t.ex. Byahuset i Rävemåla, Konga Allhus och Trojenborg i Ryd (bilaga 1). I det fall sådana lokaler finns minskar naturligt behovet av skolan som samlingspunkt/samlingslokal. Fortfarande finns dock skolans viktiga funktion kvar som bidragande faktor till upplevelse av en bygd i positiv utveckling.

En genomgång av lokalutnyttjandet för annat än skolverksamhet på dagtid visar att det förekommer en hel del aktiviteter på skolorna i kommunens olika orter under kvällstid (bilaga 2). Det handlar om bl.a. studieförbund, annan kursverksamhet och olika sportaktiviteter.

Med hänsyn till den korta tiden för utredningsarbetet har ingen djupare analys kunnat göras i vilken utsträckning dessa andra befintliga lokaler på respektive skolort

skulle kunna ersätta skolans lokaler för dessa ändamål – i den mån de redovisade aktiviteterna bedrivs i de delar av de aktuella skolorna som skall avyttras.

Bland företag som tillfrågats om skolans betydelse för deras möjligheter att rekrytera arbetskraft råder delvis delade uppfattningar. Några menar att människor ofta värderar orter bl.a. med hänsyn till om det finns barnomsorg och skola. Härigenom har skolan således en betydelse för ortens attraktivitet som boende och arbetsort och därmed för företagets möjligheter att rekrytera rätt personal. Nivån på skolverksamheten - F-3, F-4, F-5 eller F-6 - har man dock ingen klar uppfattning om, men det handlar i första hand om skolor för barn i lägre åldrar.

I sammanhanget bör man notera att det i Ryd idag finns en friskola med högstadium med 17 elever i tre årskurser, vilket innebär att det finns alternativ till Trojaskolans högstadium. Vilka konsekvenser en nedläggning av Trojaskolans högstadium skulle kunna få för denna skola, och därmed för utbudet av utbildning på högstadienivå i Ryd, går idag inte att bedöma.

Skolans betydelse för annan samhällsservice

Skolan har på olika sätt betydelse för annan service på orten. Skolan kan köpa in vissa varor lokalt och har då betydelse för den lokala handeln och andra lokala leverantörer. När det gäller t.ex. lanthandeln finns kunder bland såväl föräldrar och anställda vid skolan som skolans elever. Också de allmänna kommunikationerna kan tänkas påverkas av skolans närvaro på en ort, både skolskjuts till orten från kringliggande landsbygdsområden och till annan ort inom kommunen och kollektivtrafik till och från orten för bl.a. arbetspendling.

Utöver detta utgör skolan många gånger också en av ortens större arbetsgivare som skapar arbetstillfällen för både boende på orten och inpendlare.

Bygdens lokala butik - lanthandeln - har fortfarande stor betydelse för bygdens invånare eftersom den gör att de inte behöver åka så långt för att göra sina inköp. Varje dagligvarubutik har ett antal fasta kunder varav vissa är barnfamiljer. Om delar av skolans verksamhet lokalt tas bort ser flera butiksägare inom Tingsryds kommun att konsekvenserna kommer att bli lägre omsättning och försämrat resultat för företagen.

I kommunens mindre orter förekommer idag viss samverkan kring vaktmästeri och mathantering mellan skola och äldreboende eller liknande. En minskning av skolans omfattning kan härigenom komma att påverka dessa kommunala verksamheter i viss utsträckning.

När det gäller de anställda på skolor i berörda orter innebär en omorganisation av verksamheten en cirka tioprocentig minskning av personalstyrkan på skolorna. Av befintlig personal på skolorna i Ryd, Linneryd, Rävemåla och Konga, som uppgår till cirka 90 personer, utgörs cirka 45 % av personer boende i de aktuella orterna. En minskning av personalen i den utsträckning som är aktuell torde därmed påverka arbetsmöjligheterna för de boende endast i liten utsträckning.

Skolskjutsverksamheten är, som en konsekvens av den glesa boendestrukturen, mycket omfattande i Tingsryds kommun. Verksamheten bedrivs idag på ett flexibelt sätt, bl.a. genom att fordon av varierande storlek trafikerar olika rutter utifrån de behov som finns. De förslag på förändrad skolorganisation som diskuteras bygger på minskade barnkullar men innebär samtidigt att skolbarn i större utsträckning skall röra sig mellan kommunens tätorter. Det totala transportarbetet i kommunen får därför en större omfattning.

Konsekvenserna blir härigenom inte att linjestrukturen förändras. Trafikeringen på befintliga sträckningar kan däremot bli något utökad. För den kommunala ekonomin innebär detta naturligtvis ökade kostnader, men för de entreprenörer som utför transporterna på kommunens uppdrag innebär det en ökad efterfrågan och möjligheter till ökad omsättning.

Frivilliga insatser

I de mindre orterna i Tingsryds kommun finns av tradition ett brett föreningsliv med ett mycket stort engagemang för bygdens utveckling. Det finns flera exempel på ideella insatser som resulterat i bl.a. nya och utvecklade samlingslokaler, bevarad lanthandel och andra viktiga faktorer för lokal utveckling.

När det gäller skolan finns exempel på hur man genom frivilliga insatser bidragit till att bredda undervisningen i vissa ämnen, när detta varit möjligt. Ett sådant exempel är de insatser som gjorts i Väckelsång för att förmedla kunskap om det lokala kulturarvet i vad man kan kalla hembygdskunskap. Även i Rävemåla förekommer liknande verksamhet. Sådana nära samarbeten mellan skola och lokalsamhället i övrigt skapar en ökad förankring av skolans verksamhet och en ökad förståelse hos eleverna för lokalsamhällets villkor. Härigenom skapas också tydliga mervärden för både skolan och bygden där den finns. En förändring av skolorganisationen enligt föreliggande förslag påverkar förutsättningarna för fortsatt samarbete enligt denna modell endast genom att antalet barn som deltar blir mindre och att endast barn i lägre åldrar berörs i de aktuella orterna.

Sammanfattande slutresonemang

Tingsryds kommun har en struktur med många mindre orter och en levande landsbygd. För att kommunens mindre orter skall kunna fungera som lokala centrum för den omkringliggande landsbygden och härigenom bidra till att öka såväl orternas som landsbygdens attraktivitet bör en godtagbar nivå på kommersiell och offentlig service bibehållas.

Historiskt kan man se att dessa orter under årens lopp successivt förlorat olika typer av det som brukar betraktas som grundläggande servicefunktioner, t.ex. post, bank och bensinstation.

I de större orterna i kommunen utanför Tingsryds tätort finns i olika utsträckning delar av denna service kvar. Samtliga orter har emellertid fortfarande kvar vad som normalt betraktas som de två absolut viktigaste funktionerna för en fungerande tätort, nämligen skola och livsmedelsbutik.

Med utgångspunkt från begreppet landsbygdsutveckling kan konstateras att all förändring i riktning mot minskad service, såväl offentlig som kommersiell, kan betraktas som negativ i landsbygdsområden. Många små koncentrationer till större orter - till synes obetydliga som enskilda företeelser - blir över tiden och i summerad form allvarliga begränsningar i det grundläggande serviceutbud som en bygd behöver för att utgöra en levande och attraktiv landsbygd.

När det gäller förändringar i en kommunal skolorganisation och dess konsekvenser har en genomgång gjorts dels av befintlig forskning i ämnet, dels av erfarenheter från andra kommuner. Även tillgängligt vägledningsmaterial från Glesbygdsverket har använts för att få en systematik i frågeställningarna i syfte att objektivt belysa konsekvenserna av en förändrad skolorganisation. Man kan konstatera att det genomgångna materialet utgår ifrån nedläggning av skolor, så som fallet varit i t.ex. Svartlå i Bodens kommun. När det gäller flera av de frågor som tas upp i Glesbygdsverkets skrift finns det därför brister i relevans för situationen i Tingsryds kommun. Här är det inte aktuellt med nedläggning av någon skola, vilket gör att flera av de effekter som påvisas i Svartlå-fallet eventuellt kan bli aktuella även i Tingsryds kommun, men i betydligt mindre utsträckning än där.

Det samlade utredningsmaterialet som gäller förändringarnas påverkan på bygden i stort ger inga entydiga svar. Det finns uppfattningar om att skolorganisationen måste bevaras oförändrad för att orternas attraktivitet för boende och företagande skall kunna bibehållas, men också uppfattningar om att det viktiga är att det finns omsorg och skola för barn i lägre åldrar. Erfarenheter från andra kommuner, som lagt ned skolor i sin helhet på vissa orter, ger inga entydiga svar när det gäller utflyttning och inflyttning till en ort före och efter skolans nedläggning. Vad som däremot ter sig klart är att transportarbetet i

kommunen ökar, vilket naturligtvis för såväl individer som miljömässigt kan få negativa konsekvenser. När det gäller skolans funktion som fysisk samlingslokal för andra aktiviteter än skolrelaterade förefaller en minskning av skolverksamheten inte få några allvarliga konsekvenser eftersom samtliga orter i kommunen är relativt väl försedda med samlingslokaler.

Däremot skall man inte underskatta skolans symbolvärde för att en ort skall upplevas vara i en ”positiv utvecklingspiral”.

Konsekvenserna på samhällsnivå av en förändrad skolorganisation är således mångfacetterade och svåra att entydigt belysa. Konsekvenserna på individnivå ter sig lättare att förstå då vissa barn och deras föräldrar får en ny, och i stort sämre, situation att hantera i vardagslivet. Det vi brukar kalla ”vardagspusslet” blir för en del familjer svårare att få ihop.

I spåren av konjunkturförändringarna som kom under hösten 2008 har hos ett flertal företag tillkännagetts varsel och uppsägningar av personal. I dagsläget är det inte möjligt att överblicka vad lågkonjunkturen totalt kommer att föra med sig. Ett stort antal kommuninvånare har drabbats av arbetsbrist och har förlorat en säker inkomst. För berörda familjer i synnerhet, men även för övriga, väcker denna oro och rädsla för hur framtiden skall gestalta sig. I detta läge ger de föreslagna förändringarna i grundskoleorganisationen sannolikt en förstärkt problembild för vissa berörda invånare. I detta perspektiv kan frågan övervägas huruvida det är lämpligt att låta genomföra förändringarna i skolorganisationen samtidigt med verkningarna av lågkonjunkturen.

En aspekt på den föreslagna organisationsförändringen som framkommit under utredningsarbetet, bl.a. genom samtal med kommuninvånare och genom de skrivelser som lämnats in till kommunförvaltningen från föräldraföreningar och sockenråd, är den frustration och ilska som den skapat i berörda orter. Det finns av tradition ett mycket stort engagemang för den egna bygden i såväl mindre tätorter som på landsbygden i kommunen – ett positivt engagemang som skapat mängder av konkreta resultat i olika former.

Det kan finnas en risk att detta engagemang antingen ersätts av uppgivenhet eller av ett engagemang som skapar splittring i kommunen, mellan olika kommundelar/orter och i relation till kommunens centralort. I en kommun som Tingsryd, som sedan många år har ett gott renommé p.g.a. det aktiva och kreativa lokala utvecklingsarbetet (Årets kommun 1992), är denna risk värd att beakta och värdera.

Anders Unger
Näringslivsutvecklare

Jörgen Larsson
Landsbygdsutvecklare

Sara Rudolfsson
T f kommunchef